Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 51-52 (1295-1296) ГОД XXV БЕЛАСТОК 21-28 СНЕЖНЯ 1980 г. ЦАНА 2 ЗЛ.

БЕЛЬСКАЯ МАЛАЧАРНЯ

Малачарня ў Бельску дастаўляе свае прадукты не толькі ў Бельск, але таксама ў Беласток і нават на Шлёнск. Пабудавана яна была ў 1956 годзе. Яе вытворчая здольнасць была 45 тысяч літраў малака ў суткі. У 1960 годзе пры малачарні пабудавалі парашкоўню малака, якая штодзённа перапрацоўвала 40 тысяч літраў малака. Пазней было ўжо гэтага недастаткова. Неабходна было пабудаваць значна большую і па апошняму слову тэхнікі. Будавалі яе італьянцы. У 1974 годзе парашкоўня малака тыпу „Г“ была перададзена ў эксплуатацыю. Яе вытворчая моц акрэслівалася лікам 350 тысяч літраў малака ў суткі. Сюды адтлушчанае малако прывозяць і з іншых малачарняў, і не толькі з Беласточчыны, але таксама з Сядлецкага і Астралэнцкага ваяводстваў. Тут ператвараецца яно ў малочны парашок, які выкарыстоўваецца ў прадуктавай, а найбольш у кандытарскай прамысловасці.

У бягучым годзе на працягу дзесяці месяцаў выпрадукавана 7 200 тон малочнага парашку высокай якасці. З гэтага 4400 тон — на экспарт у Бельгію, ФРГ, Галандыю, Грэцыю, Венгрыю, Чэхаславакію. Заказы на гэты парашок паступаюць таксама з Мексікі, Пакістана, Кубы, Японіі і інш. Запатрабаванне на малочны парашок вялікае, і таму парашкоўня працуе на тры змены.

(Працяг на стар. 4)

Намеснік дырэктара Вера Паўлючук.

ГУТАРКА ДЗЯДЗЬКІ МАКСІМА

З вялікай нецярплівасцю чакаў я гэтага першага снежаньскага панядзелку, на які быў назначаны VII Пленум Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі. Да адказу надакучыла нам ужо назіраць за ўсім гэтым, што ад пачатку верасня чаўплося ў нашай краіне! Не было дня, каб не паступалі паведамленні аб нейкіх забастоўках і ўсё новых патрабаваннях. Як заразная хвароба, пераносілася гэта з аднаго ў другі куток краіны.

— Скажы, Максім, — аднойчы звярнулася да мяне мая Палашка, — калі гэтыя нашы міністры маюць час, каб толкам падумаць аб кіраванні гаспадаркай? Яны ж, быццам хлопцы ад пасылак, ганяюцца па Польшчы ды падпісваюць усё новыя і новыя пагадненні.

Сапраўды! Дайшло ўжо да таго, што ніхто не хоча гутарыць з прадстаўнікамі ўлады ніжэйшага ўзроўню, як намеснік старшыні Рады Міністраў, а нават некаторыя патрабуюць прысутнасці I сакратара Цэнтральнага Камітэта ПАРП!

Людзі добрыя, ці ў нас ужо ўсе забылі аб існаванні права, устаноўленага для рэгуліроўкі суадносін паміж дзяржавай і яе грамадзянамі, ды паміж паасобнымі жыхарамі краіны?

На гэтую тэму давялося мне нядаўна паспрачацца з адным маім аднавяскоўцам. Яго ў нас называюць Сяргеем. Чалавек ён вопытны. Гэта праўда. Выгадаваў дзесяцёра дзяцей. За гэта яго жонка яшчэ ў 1941 годзе была ўзнагароджана ордэнам **„Маці-гераіня“**. Тады жылося ім цяжка. Сям'я вялікая, зямлі мала. Падмацаваўся ён пасля вайны, набраўшы з сельскагаспадарчай рэформы столькі поля, колькі хацеў. Развёў жывёлагадоўлю, пачаў трымаць па двое коней, ды ўвогуле стаў адным з багацейшых гаспадароў у вёсцы. Яго шматлікая сям'я раз'ехалася амаль па цэлай краіне і цяпер, калі хто хоча даведацца, што дзеецца, напрыклад, у Гданьску або ў Катавіцах, у Любліне, Познані, Жэшаве, не гаворачы ўжо пра Бела-

З НАДЗЕЯЙ

сток — найперш бяжыць да Сяргея. Сям'я яго трымаецца салідарна. Гэта праўда. А я вось з ім неяк не магу дайсці да ладу. І на гэты раз ён мне кажа:

— Не ерундзі ты, Максім, з гэтым правам! Хто першы ламаў твае права? Ад каго ішоў прыклад?

І тут ён прыгадаў мне вядомую пагаворку, што рыба псуецца ад галавы.

— Два сынкі, — гаварыў, — адзін пад апекай прэм'ер-міністра, а другі яшчэ болей аўтарытэтнага пратэктара — што тварылі? Як жылі?! Нават царам такое ў галаву не прыходзіла! І на чый кошт?

Ён спыніў на хвіліну свае вывады, паглядзеў на мяне, каб пераканацца, ці дастаткова прыбіў мяне сваімі вывадамі, ці адчуваю я сябе, як Хрыстос на крыжы, а я тады і сапраўды падумаў: што ж мне, мужыку вясковаму, да ўсяго гэтага? Ці калі хто-колеч пытаў мяне, што я аб гэтым мяркую? Ці мне ўсё гэтае падабаецца? Ці ў галаву магло прыйсці, што такое ў нас творыцца?

— Гаварыў мне Ваня, — прадаўжаў Сяргей, — што іх будаўнічую брыгаду паслалі ў вёску Студзянкі. Гэта за Васільковам...

Тут неабходна паясніць, што гэты Ваня з'яўляецца Сяргеевым сынам і жыве ў Беластоку, ды працуе ў будаўнічай спулдзельні, якая памяшчаецца на вул. Гетманскай.

— Некалькі кіламетраў за гэтымі Студзянкамі, — расказваў мне Сяргей, — узнікла на працягу апошніх гадоў зусім новая своеасаблівая вёска, якая насяляецца выключна ў свабодныя ў горадзе дні, вёска дырэктарская. Поўнасцю электрыфікаваная, з вадой ды іншымі выгодамі. А дамы якія там, каб ты бачыў! Напрыклад, на высокім каменна-бетонным фундаменце стаіць хатка з кругленькіх бярвенняў з елкі — падобная да тых, якія паказвалі ў фільме „Сібір“. Толькі больш пышлівая, бярвенні беленькія, роўненькія, спецыяльна падабраныя... Іншыя дамы адмыслова пабудаваны з цэглы...

Я слухаў усё гэта, а ў галаву лезлі ўспаміны пра тое, як мне самому давodзілася аббіваць парогі ў начальніка гміны і ў старшыні ГСу за фурай звычайных сасновых дошак, за паўтоны цэменту, за дазволам на зрэзанне пяці соснаў ва ўласным лесе...

(Працяг на стар. 4)

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

ВІДАВА

Што нам вядома пра нашых мяшчан у сялянстве, ці як каму-небудзь да спадобы — сялян у мяшчанстве? Праўду сказаўшы — надта ж мала, амаль нічога. А яны ў мінулым тутэйшай зямлі адыгралі не такую малую ролю. Возьмем, напрыклад, Відава (яно знаходзіцца ў кіламетры на ўсход ад Бельска).

Знаўца гісторыі назваў мясцовасцей Беласточчыны др Міхал Кандрацюк бачыць у слове „Відава“ частку аднаго са старажытных славянскіх уласных імёнаў Малавід, Мілавід, Снавід, Завід, Відава або літоўскае імя Віда. І такім чынам намякае на вельмі старадаўні радавод гэтай мясцовасці, далёка раней першага пісьмовага ўпамінання пад 1501 годам пра „поле Відоўшчына“. І не будзе вялікай памылкай, калі прымеркаваць узнікненне тут паселішча не на многа пазней часу паўстання Бельска, гэта значыць IX-X стагоддзяў. Колішнія крэпасці не любілі адзіноцтва, у спрыяльных умовах яны хутка і густа абрасталі рамесніцкімі пасадамі, сёламі, якія забяспечвалі крэпасць ва ўсё неабходнае для яе існавання і абароннай моцы. Аж да апошняй чвэрці XIII стагоддзя пераважалі прыхільныя ўмовы для развіцця ў Бельску гандлю і рамяства, а вакол яго сялянскіх паселішчаў. Толькі наступнае стагоддзе прынесла сюды напады літоўцаў, нашэсці крыжакаў, кровапралітныя польска-літоўскія войны. Яны, праўда, цалкам не знішчылі тутэйшага насельніцтва, але значна зменшылі яго колькасць.

Аднак трэба мець на ўвазе і тое, што калі 9 студзеня 1430 года вялікі князь літоўскі Вітаўт прызнаваў Бельску гарадскія правы — напэўна не даваў іх пустцы, але жывому, пругкаму гаспадарчаму арганізму, які быў вядучым асяродкам на Падляшшы. Вялікі князь літоўскі Аляксандр Ягелончык 15 жніўня 1499 г., пацвярджаючы ўсе ранейшыя прывілеі Бельска і даючы яму

(Працяг на стар. 4)

I да пабачэння ў новым 1981 годзе!

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

РЭСПУБЛІКА ВУЧЫЦЦА

Кожны чацверты работнік, заняты ў народнай гаспадарцы Беларусі, мае вышэйшую або сярэднюю спецыяльную адукацыю. За апошнія пяць гадоў колькасць дыпламаваных спецыялістаў перавысіла ў рэспубліцы мільён чалавек.

ШТО НОВАГА

З САЦЫЯЛЬНАЙ ПАТАЛОГІІ

Статыстычны грамадзянін ПНР выпівае ў год 8,5 літра чыстага спірту (які знаходзіцца ў спіртных напітках). Каля 4,5 млн. асоб сістэматычна злоўжывае ў нас алкаголь — палавіна з іх гэта людзі, якія п'юць штодзень, а чацвертая частка — алкаголікі, якіх трэба лячыць. У сем'ях няпоўных, разбітых і дэмаралізаваных у выніку алкагалізму бацькоў выхоўваецца каля паўтара мільёна дзяцей.

Усё больш выкурваем папяросаў. У 1977 годзе статыстычны грамадзянін выкурыў іх 2700. У гэтым мала ганаровым „спаборніцтве" займаем перадавое месца ў свеце. Курцоў, якія скурваюць за дзень больш 20 папяросаў, налічваецца каля 12 млн. Лік іх за апошнія 14 год павялічыўся ў звыш два разы. 120 млн. дэвізных злотых у год прызначаем на імпарт замежнага тытуню, а на зямлі, што пад тытунём, маглі б вырасціць каля 1,4 млн. квінталяў пшаніцы. На рак лёгкіх памірае ў Польшчы ў год каля 10 тыс. людзей, у вялікім тэмпе павялічваецца паміраемасць на хваробы сэрца і сістэмы кровазвароту (у 1960 г. — звыш 61 тыс. асоб, у 1973 г. — звыш 118 тыс.).

Наркаманаў у нас некалькі тысяч (з'ява маргінальная).

Лік прастытутак стабільны. Ад 1974 г. — менш больш 10-12 тыс.

(Усё паводле апошняй экспертызы ПАН).

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"

Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

* *

ADRES REDAKCJI

Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

* *

Wydawca: RSW „Prasa-Książka-Ruch" Kombinat Wydawniczo-Kolportażowy w Białymstoku.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Ogłoszenia przyjmuje: Biuro Reklam i Ogłoszeń ul. Wesołowskiego 1, 15-950 Białystok, tel. 232-41 w. 278, oraz wszystkie biura ogłoszeń RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenie całego kraju. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności. Prenumeratę przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze i na cały rok następny; do dnia 10 poprzedzającego okres prenumeraty na pozostałe okresy roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalna 26 zł, półroczna 52 zł, roczna 104 zł. Jednostki gospodarki uspołecznionej, organizacje społeczne zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch", w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów, w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie, nr 1153-201045-139-11; prenumerata ta jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

„Niwa" — PL ISSN-0546-1960. Nr indeksu 36671. Zam. 1042. Nakład 7.800 I-2.

Паштоўка з Мінска. Будуецца новы жыллёвы раён „Паўднёвы захад".
Фота Я. Казюлі.

ЭКСКУРСІЯ Ў МУРМАНСК

У кастрычніку б.г. турыстычная група з Беластока адправілася самалётам у Маскву, адтуль паехала цягніком у Мурманск, а з Мурманска — у Ленінград.

У Маскве і Ленінградзе многія ўжо бывалі. А вось у Мурманску мала хто быў, а з нашай турыстычнай групы далей на поўнач за Ленінградам нікому не давялося пабываць. Аб Мурманску ніхто не меў яснага ўяўлення. Напэўна, горад, на далёкую поўнач закінуты, мала цікавы, думалі многія. Але запалярная поўнач вабіла іх.

З Масквы наш цягнік накіраваўся ў Мурманск. За Ленінградам звярнуў нашу ўвагу Волхаў, дзе пабудавана адна з першых у СССР гідраэлектрастанцыя (Волхаўская ГЭС), якую ўбачылі мы праз вокны цягніка. Працуе яна ад 1926 года і пабудавана была згодна з ленінскім планам электрыфікацыі краіны. Наступнымі гарадамі былі: Петразаводск — сталіца Карэльскай аўтаномнай рэспублікі, якая ўваходзіць у склад РСФСР, Беламорск — порт на Белым моры. Тут канчаецца Беламорска-Балтыйскі канал, даўжыня якога 227 км. Палярны круг — чыгуначны прыпынак цікавы ў тым, што ў яго раёне пастаўлены аграмадны абеліск, які інфармуе аб тым, што якраз у гэтым месцы праходзіць Палярны круг — пункт геаграфічнай шыраты 66°33'. Адсюль не так ужо далёка Мурманская вобласць, якая ўваходзіць таксама ў склад РСФСР. Яна займае ўвесь Кольскі паўвостраў, граніцыць, між іншым, з Нарвегіяй і Фінляндыяй. Праз амаль усю дарогу паабапал чыгункі бярозавы і хвойны лес і чым далей на поўнач — таўшчыня яго змяншаецца. Затое ўсё больш гарыстых мясцовасцей з невысокімі скаламі. Спатыкаліся мы з шахтамі апатытавай руды, а ўжо пры горадзе з гэтай самай назвай Апатыты, відаць шмат бульдозераў, аўтамашын, пагрузачных абсталяванняў, а на чыгунцы вагонаў, нагружаных быццам землянымі змерзшымі грудамі зямлі шэрага колеру — рудой гэтага каштоўнага мінерала.

Мурманская вобласць вельмі багатая мінеральнымі выкапнямі, асабліва апатытамі — ніфелінавымі і медnанікелевымі рудамі. Ёсць таксама жалезная руда, шмат гранітаў і базальтаў, з якіх выраблююцца будаўнічыя матэрыялы. Ёсць значныя запасы торфу. А, зразумела, дзе прыродныя багацці, там развіваецца прамысловасць.

У Кандалакшы звярнулі нашу ўвагу коміны заводаў. Там вялікі рыбны порт з вялікімі рыбным і алюмініевым камбінатамі. А далей — асабліва мяне зацікавіла назва „Ніва", нешта прыпомніла мне нашу газету „Ніва". Але там так называецца рэчка, уздоўж якой мы ехалі. І ўрэшце, пасля 35-гадзіннай язды з Масквы, прыехалі мы ў Мурманск. З перона падземным ходам выйшлі мы на вакзальную плошчу, дзе чакаў нас аўтобус, якім заехалі ў гасцініцу „Северная". Горад адразу зрабіў на нас прыемнае ўражанне. Па яго асфальтаваных вуліцах ездзяць тралейбусы і аўтобусы. Будаўніцтва сучаснае, блокі такія ж, як у Маскве і Ленінградзе, толькі меншых і ніжэйшых памераў. Магазіны добра забяспечаны прамысловымі таварамі і харчамі, зусім не горш як у Маскве. А ў рэстаране „Палярныя зоры" вечарамі іграе дасканалы аркестр з салістамі. У яго багаты рэпертуар, ёсць і польскія мелодыі. І нашыя беластоцкія турысты правялі там два вечары. Частымі госцьмі там з'яўляюцца нарвегі.

Мурманск — найбольшы на свеце порт за Палярным кругам і залічваецца да аднаго з большых у Савецкім Саюзе рыбных і тарговых партоў. У ім пражывае цяпер 360 тысяч чалавек. Мы ездзілі аўтобусам у рыбны порт. Там мноства караблёў-траўлераў (рыбалоўчых суднаў) з пад'ёмнымі кранамі. Злоўленая рыба на траўлерах перапрацоўваецца ў кансервы, а галовы і непрамысловая рыба ператвараецца ў рыбную муку і тукі. У порце шмат прычальных ліній, а на іх грузапад'ёмных кранаў.

На беразе ўздоўж заліва цягнецца прамысловы раён. Тут непадалёк порта рыбакамбінат, бондарны завод, фабрыка вытворчасці прылад для рыбнай лоўлі, сударамонтная верф. Там база тралавага флота (трал — рыбалоўная механападобная металічная сетка, якая буксіруецца траўлерам з дапамогай сталёвых тросаў. Гэта найбольш пашыраны сродак лоўлі марской рыбы).

Мурманск з'яўляецца горадам высокаразвітай прамысловасці. Там ёсць таксама фабрыка мэблі, завод жалезабетонных канструкцый, цэглы і прадуктовых тавараў. Вялікае значэнне маюць транспартныя і будаўнічыя прадпрыемствы, а таксама гандлёвы флот. Гэта таксама горад навукі і культуры. Працуе там Вышэйшае інжынерна-марское вучылішча, педагагічны інстытут, некалькі навукова-даследчых установ, шмат прафесіянальных тэхнікумаў і агульнаадукацыйных школ. Там ёсць тры тэатры, у тым ліку адзін лялькавы.

Гляньце на карту і знайдзіце Мурманск. Ён знаходзіцца на ўсходнім беразе Кольскага заліва Баранцавага мо-

(Працяг на стар. 4)

Справа не толькі Пракапюка ● Ёлка ● Новы храм у Гайнаўцы ● Новыя матэрыялы пра Ігната Дварчаніна ● Літаратурная старонка ● Спляліся сем'і (Буг у агні) ● Палоска дзядзькі Кваса ● Якія мы людзі ● З расказаў дзеда Раманчука ● Легенды нашай зямлі ● Весткі з Дубіч Царкоўных, Шудзялава, Чаромхі, Заблудава, Дубяжына, Гарасімавіч ● Калі прысніцца сход ● Каляндар „Нівы".

Niedziela 21 XII — 6.10 TTR. Hod. zwierz. s. III. 6.40 Mech. rol. s. III. 7.10 Nasze spotkania. 7.30 Alarm przeciwpożarowy trwa. 7.40 Now. w domu i zagr. 8.10 Emerytury dla rol. 8.20 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek 10.20 Antena. 10.45 Wszystkie barwy Gruzji. 11.35 Dziennik. 11.55 Gdy się powiedziało a... 12.25 Pr. rozr. 13.15 Teatr Lalek „Rabcio". 14.00 Z kamerą wśród zwierząt. 14.25 Koncert życzeń. 15.10 Los. Dużego Lot. 15.25 Tadeusz Hołuj. 15.50 Turniej Izwiestii w hokeju na lodzie. 17.25 Spotkanie z zespołem „2 plus jeden". 17.55 Tele-Echo. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 Przepraszam, czy tu biją — film fab. 21.40 Sportowa Niedziela. 22.10 Teatr Małych Form.

Poniedziałek 22 XII — 9.00 Teleranek. 13.30 TTR — J. pol. s. I. 14.00 Hist. s. I. 15.20 NURT — Psych. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Zwierzyniec. 16.55 Klinika zdrowego czł. 17.15 Arsene Lupin — odc. pt. „Tajemnicza siedziba". 18.10 Magazyn Związkowy. 18.40 Rolnicze rozmowy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.10 Teatr Tel. W. Perzyński „Strach na wróble". 21.35 Horyzont. 22.05 Dziennik. 22.20 Pieśni miłości i nienawiści.

Wtorek 23 XII — 6.00 TTR J. pol. s. I. 6.30 Hist. s. I. 9.00 Dla dzieci. 15.50 Pr. dnia. 15.55 Obiektyw. 16.15 Dziennik. 16.30 Klub seniora. 16.55 Dom i my. 17.15 Skojarzenia. 17.35 Królik Bugs przedstawia. 18.00 Magazyn młodych. 18.40 Polska kronika filmowa. 18.50 Dobranoc. 19.00 Skarbiec. 19.30 Dziennik. 20.10 Syberia odc. VI (ostatni). 21.20 Lekarz radzi. 21.30 Czy możemy się wyżywić. 22.10 Dziennik. 22.25 Zapraszamy do nas — „Szpilki" cz. I.

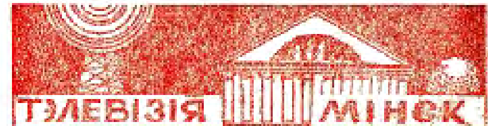
Środa 24 XII — 9.00 Dla dzieci. 14.25 Dla dzieci: Szklany pantofelek — film o Kopciuszku. 15.55 Pr. dnia. 16.00 Los. express i małego lot. 16.15 Dziennik. 16.50 Dzień dobry w kręgu rodziny. 17.00 Pastorałki. 17.30 Piórkiem i węglem. 18.00 Papież u górali. 18.20 Michałki. 19.20 Szopka polska. 19.30 Dziennik. 20.10 Na Boże Narodzenie. 20.35 Królowa Bona. 21.45 Kolędy i pastorałki. 22.10 Błękitna rapsodia — film fab. USA.

Czwartek 25 XII — 9.00 Dla dzieci: Piotruś pan, cz. I. 10.00 Klub sześciu kont. 10.50 Muppety w Hollywood. 12.00 Światowa piłka. 12.45 Koncert życzeń. 13.30 Architektura i sztuka sakralna w Polsce. 14.00 Dla dzieci — widowisko lalkowe. 15.00 Dzisiejsze czasy — film Chaplina. 16.25 Tele-Echo. 17.30 Domek na wsi — film fab. franc. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 My Fair Lady — film fab. USA. 22.55 Teatr sensacji. L. Sciascii „Każdemu co mu się należy".

Piątek 26 XII — 9.00 Dla dzieci: Piotruś pan, cz. II. 10.00 Gawęda w krainie czarów. 11.15 Z kamerą wśród zwierząt. 11.45 Gwiazdy estrady — film fab. 13.10 Sportowe pożegnania. 13.40 Camerata. 14.10 Dla dzieci. 15.00 Gdańsk redivivus. 15.20 Teatr Tel. „Romans z Wodewilu". 17.15 Zapalić gwiazdę — pr. rozr. 17.45 Bo oszalałem dla niej — film TV. 19.00 Wieczorynka. 20.10 Film fab. (western). 22.45 Jan Pietrzak — pr. rozr.

Sobota 27 XII — 6.00 Upr. rośl. s. III. 6.30 Hod. zwierz. s. III. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Dla dzieci. 10.00 Sezam. 10.35 „Grupa Pomorze". 11.00 Dawni mistrzowie — pr. sport. 12.00 Dziennik. 12.20 Koncert Życzeń. 13.05 Studio 2. 19.00 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.10 Michał Strogow — odc. VII (ostatni). Ok. 23.00 Don nie żyje — krym. sens. USA.

Niedziela 28 XII — 6.25 TTR — Upr. rośl. s. III. 6.55 Hod. zwierz. s. III. 7.25 Nasze spotk. 7.45 Now. w domu i zagr. 8.15 Emerytury dla rolników. 8.25 Telewizjada. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek. 10.20 Antena. 10.50 Bisko i daleko 11.10 Spojrzenie na operę. 12.00 Dziennik. 12.20 Kraj za miastem. 12.50 Przygody Sindbada. 13.35 Tylko w niedziele. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.10 W poszukiwaniu deszczowego drzewa — melodramat USA.

Piątek 19 XII — 7.35 Film fab. 18.25 Koncert życzeń. 19.35 Wieczór literacki U. Karatkiewicza.
Sobota 20 XII — 12.35 Hokej. Finlandia — Czechosłowacja. 15.00 ZSRR — Szwecja. 17.45 Film fab. cz. I. 19.35 II cz.
Niedziela 21 XII — 12.00 Film fab. 14.15 Panorama międzynar. 15.00 Hokej. Finał zawodów międzynar. 17.30 Koncert. 18.00 Klub podróży.

Беларуская радыёперадача: субота 12.05 — 12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Chiński syndrom — USA 23—24. Przybywa jeździec — USA 25—26.

Bielsk Podl. Drzewo na saboty — wł. 22—24. Manhatan — USA 25—26. Chwytajcie i bierzcie — węg. 27—28.

Czeremcha Rocky — USA 23—24. Tajemnica stalowego miasta — czes. 27—28.

Czyże ... cóżeś ty za pani — pol. Prywatne piekło — USA 24—28.

Gródek Lęk wysokości — USA 27—28.

Hajnówka Handlarz bronią — wł. 22. Dom pod czerwoną latarnią — węg. 23—24. Akcja Bororo — czes. 25—26. Słońce hien — hol. 27—28.

Michałowo Jabberwocky — ang. 23—24. Konwój — USA 25—26. Akwarele — pol. 27—28.

Milejczyce Błękitna płetwa — austr. Ofiara — węg. 24—28.

Narew Zielone lata — pol. Rewolwer Python — fr. 24—28.

Nurzec 56 godzin na wagarach — czes. 23—24. Spokojny urlop — czes. 25—26. Rok święty — fr. 27—28.

Orla Krzyżacy — pol. Narodziny gwiazdy — USA 24—28.

Rajsk Chłopiec z burzy — austr. Ostatni raz — USA 24—28.

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯНКА КУПАЛА — ЧАСТКА XIX

Большасць грамадскіх вершаў Купалы ўтрымана ў песімістычным тоне. Выступае ў іх бязвер'е не толькі ў адносінах да пануючага актуальна ладу, але і ў адносінах да будучыні. Характэрны ў гэтым сэнсе верш „Рвуцца сілы...“.

Рвуцца к бітвам з непагодай,
З няволяй, з нядоляй,
Туды рвуцца, дзе заўсёды
Слёз і гора многа.

...Эх, дарэмна гэтак рвешся
З маладой душою!
Аб няпраўду разаб'ешся
З сваёй барацьбою.

І так зробішся, як кожны, —
Будзеш спаці ў ковах,
Будзеш дужы і адважны,
Дый толькі у словах!

У прыведзеным вершы Купала як бы аспрэчвае сэнс усякай грамадскай і палітычнай актыўнасці, не верачы ў яе практычныя вынікі. Аднак на прыкладзе аднаго верша нельга рабіць вывадаў адносна цэлай творчасці паэта. Хутчэй ідэі, выступаючыя ў творы, трэба патрактаваць як настрой хвіліны, а не жыццёвую філасофію аўтара, хаця і ў многіх іншых вершах Купалы знойдзем праявы безнадзеі. У многіх вершах паэта, утрыманых у песімістычным тоне, у фінальных строфах выступаюць матывы надзеі. Праяўляюцца яны ў закліках, пытаннях, пажаданнях. Прыкладам можа быць верш „З песень нядолі“. Увесь верш утрыманы ў сумнай, а нават драматычнай танацыі, аднак у апошняй страфе выступае абнадзейваючы матыў.

Можа ўзойдзе доля
Ясненькай зарой,
Можа бліcне сонцам
Воля нада мной!

Элемент пажадання лепшага жыцця, лепшай долі, дасканальшай будучыні ў вершах Купалы вельмі часты. Аднак яго з'яўленне не заўсёды падрыхтавана дыялектыкай учынкаў героя або духоўнай эвалюцыяй. Часта сцвярджэнне аб лепшай будучыні ў вершах паэта як бы нечаканае і недастаткова матываванае. Часта, але не заўсёды. У вершах паслядоўна аптымістычных, аб якіх яшчэ будзем гаварыць, вера ў будучыню абгрунтаваная, верагодная і пераканаўчая. Амаль заўсёды вынікае яна з акрэсленай праграмы дзеяння.

У грамадскіх вершах Купала вельмі часта вяртаецца да Багушэвічаўскага разумення сялянскай праблемы. Багушэвіч, як вядома, абураўся з тае прычыны, што селянін, сапраўдны стваральнік шматлікіх матэрыяльных каштоўнасцей, пазбаўлены магчымасці карыстацца з вынікаў сваёй працы. Супраць гэтага выступае таксама Купала. У вершы „Я мужык — беларус“ піша:

З цяжкай працы маёй
Карыстаюць усе,
Толькі мне за яе
Няма дзякуй нідзе.

У многіх вершах сялянскую крыўду Купала разглядае ў аспекце непасрэдных адносін паміж найболей супрацьстаўнымі класамі старога грамадства — абшарніцтвам і сялянствам. І тут ідэйная пазіцыя аўтара абсалютна адназначная. Паэт заўсёды прадстаўляе пана як эксплуататара, чалавека амаральнага, прапускаючага грошы, выціснутыя з сялянскай працы, на гульнях і забавах у краіне або за граніцай. Купала ва ўсім атоесамліваецца з сялянскім жыццём, з сялянскімі патрэбамі, прэтэнзіямі і марамі. Не верыць ён у эвалюцыю панскай маралі, у паляпшэнне панскага характару, у панскую дабрату.

Лае пан багаты,
А ты цярпець мусіш,
Хоць не вінаваты,
Языка прыкусіш.
Горш якой скаціны
Спаганяць, зняславяць,
Кляцьбой без прычыны
Спаткаюць, адправяць.

Так гаворыць Купала ў вершы „Ад рана да рана“. Верш гэты характэрны тым, што звяртае ўвагу не толькі на эканамічны, але і на маральны прыгнёт селяніна з боку пана. Купалаўскі селянін, апынуўшыся перад абліччам пана, мае права-абавязак маўчаць, незалежна ад таго, якія кпіны, абразы і пагарды зваляцца на яго галаву. Зразумела, што такое становішча выклікае заўсёды асуджэнне з боку паэта. І нават тады, калі яно не выказана ў непасрэднай пуэнце, то яго прысутнасць праяўляецца ва ўсіх падтэкстах.

Stryjkowski Maciej, **O początkach, wywodach, dzielnościach, sprawach rycerskich i domowych sławnego narodu litewskiego, żemojdzkiego i ruskiego...”**, PiW, Warszawa, s. 763, cena 170 zł.

Амаль 400 год таму была надрукавана „Kronika polska, litewska, żmodzka i wszystkiej Rusi“ Стрыйкоўскага. Яна выклікала вялікае зацікаўленне, і з яе на працягу шэрагу стагоддзяў чэрпалі матэрыял гісторыкі і пісьменнікі. За пяць год да выхаду „Кронікі“ Стрыйкоўскі напісаў „Пра пачаткі, паходжанне, подзвігі, воінскія і хатнія справы слаўнага народа літоўскага, жамойцкага і рускага...“ — твор, на які не звярнулі асаблівай увагі наступныя пакаленні. Напісаны вершам і прозай, ён быў не толькі новым падыходам да мінулага Літвы, Жамойціі і Русі, абапіраўся ў значнай ступені на рускіх летапісах, але таксама значна адрозніваўся ад надрукаванай пазней „Кронікі“.

Hertel Jacek, **Imiennictwo dynastii piastowskiej we wczesnym średniowieczu.** Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Nr 79, zeszyt 2. PWN, Warszawa--Poznań-Toruń 1980, s. 185, cena 68 zł.

Праблемы, якія закранае гэтая работа, знаходзяцца на сумежжы некалькіх навук і перш за ўсё анамастыкі, гісторыі культуры, палітычнай гісторыі, гісторыі царквы і, хоць у меншай меры, сацыялогіі і этнаграфіі. Фактаграфічны матэрыял пададзены так, каб прадставіць не толькі дынастыю Пястаў і ўваходзячыя з імі ў сямейныя сувязі іншыя еўрапейскія дынастыі, але таксама ён ахапіў сваім абсягам усю тэрыторыю Польшчы, усе яе ўдзелы ў эпоху сярэднявечча (IX-XV ст.ст.)

Самбук С. М., **Политика царизма в Белоруссии во второй половине XIX века**, АН БССР, Мінск 1980, стар. 223.

Асаблівасці палітыкі царызму ў Беларусі былі абумоўлены нацыянальнай і сацыяльнай неаднароднасцю мясцовага пануючага класа. Недавер да польскага дваранства і жаданне забяспечыць інтарэсы рускіх памешчыкаў выклікалі імкненне царызму зменшыць ролю і ўздзеянне польскага дваранства на палітычнае жыццё краіны.

Р.С.

ЛІТАРАТУРНЫЯ ВЕЧАРЫ

У лістападзе г.г. у Бельскім доме культуры адбыліся дзве аўтарскія сустрэчы. Прыехалі да нас Сакрат Яновіч (18 лістапада) і Віктар Швед (28 лістапада). Выступленні нашых аўтараў выклікалі вялікае зацікаўленне сярод прысутных бяльчан.

У час сустрэчы з С. Яновічам ішла гутарка пра мастацкі пераклад, пра яго пісьменніцкую майстэрню. Цікава!

А Віктар Швед прадставіў маладым слухачам свой творчы шлях і прачытаў вершы апублікаваныя і новыя — са зборніка „Вяртанні“. Пазнавальны і прыгожы ўрок роднай літаратуры.

Да наступных сустрэч, дарагія аўтары!

Надзея Артымовіч

У іх найбольш „Нівы”

Найбольш падпісак на „Ніву“ ў бягучым годзе маюць наступныя пісьманосцы: 1) Мікалай Панфілюк з Дубіч Царкоўных (у яго сярэдняя гадавая 184 падпіскі), 2) Уладзімір Гуралеўскі з Рыбалаў (165), 3) Уладзімір Васільчык з Нараўкі (121), 4) Уладзімір Весялоўскі з Пасынак (119), 5) Аляксандр Белабродскі з Арэшкава (79), 6) Мікалай Асіпюк з Клейнікаў (77), 7) Мікалай Лясота з Нараўкі (76), 8) Канстанцін Каліноўскі са Старога Ляўкова (73), 9) Аляксей Давідзюк з Ласінкі (72) і 10) Васіль Бількевіч з Чыжоў (66).

У нашым авангардзе знаходзяцца яшчэ: Андрэй Шэшка з Клейнікаў (у яго ў сярэднім 66 падпісак), Мікалай Лапух з Орлі (65), Міхал Панфілюк з Нараўкі (60), Анна Грэчан з Дубін (58), Станіслаў Капела з Храбалоў (58), Мікалай Бобка з Крушынян (56) і Сяргей Казлоўскі з Храбалоў (52).

(яц)

КАРАВАЙНІЦА

Перадвясельная субота ў доме маладой, што ў вуліі ў сонечны ліпнёвы дзянёк. Дзверы не зачыняюцца. Дзень горбіцца перад ноччу. Вечарэе. Скрыпнулі дзверы — і ў хату адна за адной праходзяць вясковыя бабы і маладзіцы. Каравайніцы прыйшлі. Хросная маці — старшая каравайніца, запеpазаўшы фартух, з вялікай павагай і сур'ёзнасцю прынялася расчыняць цеста. Яе падтрымалі дружнай песняй астатнія каравайніцы. У вачах маладой закруціліся слёзы, што належала, зрэшты, да добрых звычаяў. Расчына гатовая. Вясельны бацька запрашае да стала. Пачастунак.

— Хіба ўспомніш, калі гэта спякла першы каравай. Як выйшла замуж, як пайшла з каравайніцамі, то так і ўвесь час. Маеце, о, ужо гады трыццаць чатыры недзе. Ну, кажу, столькі, колькі замужняя, — гаворыць Анна Стоцкая.

Можна сказаць, што яна мясцовая, лучанка, хаця, праўда, нарадзілася ў суседнім Тарнопалі. Аднак у 1927 годзе, малой Ані было тады ўсяго год, бацькі пераехалі ў Луку. Жыло тут двое бяздзетных старых, і бацька прыйшоў іх дагадаваць. Зусім чужых. І так засталіся.

— Тут выйшла замуж, о за гэтага, — паказвае ласкавай усмешкай у бок мужа Сяргея, — і так жывем.

Цеста вырасла. Час гібаць каравай. Рабілі заўсёды вялікі, каб не толькі вясельным, але і запарожніцам хапіла. Кілаграмаў пяць расчынялі. Была гэта цэлая працэдура, цэлы працэс. Асабліва пры ўпрыгожванні. Кожная частка, кожны камячок цеста меў сваё значэнне.

— На сярэдзіне заўсёды рабілі крыж. Вось так проста, рукою па няспечаным яшчэ цесце, — расказвае А. Стоцкая. — Быў ён сімвалам хрысціянскай веры, набожнасці. Зробленая з цеста на караваі курыца на яйках абазначала сям'ю, каб была яна згоднай і трымалася свайго гнязда, бочка была сімвалам дабрабыту, адным словам, каб жыццё плыло віном. Хлопчык і дзяўчынка абазначалі пару будучых малых, дваяны — што сабралася пара, траяны — сабралася пара і каб быў прыбытак. З астаўшагася цеста рабілі булачкі, так званую гуску.

У Луцэ гэта традыцыя па сённяшні дзень.

— Ой! Ужо далёка за сто я іх напякла, пэўна, што далёка.

Анне Стоцкай пяцьдзесят чатыры гады. Двое дзяцей. Сын Іван будуе дамы, дачка Ірына працуе настаўніцай. Абое ў Беластоку. Малодшую Юлію пахавалі. Добрай была вучаніцай і нешта напала на вочы. Аслепла. Потым розныя хваробы. Памерла.

— Пакуль каравай у печы, каравайніц частуюць. Часам бабаў дваццаць збярэцца, — гаворыць.

Спёкся. Прыкрыўшы яго чырвоным палатном, якое абазначае вернасць, выносяць рытуальна ў камору. Калі малады будзе забіраць да сябе маладую, распачнецца за яго торг паміж каравайніцай і старшым сватам.

— У маладога каравай пяклі ў нядзелю, калі той выязджаў да шлюбу, — гаворыць А. Стоцкая.

Недзе гадоў дваццаць таму назад Анна Стоцкая завезла свой каравай у Беласток у музей на выстаўку. Слава аб умельстве яе рук разыйшлася па цэлай Беласточчыне і не толькі. Першае месца на выстаўцы караваяў у Варшаве. Потым выстаўка ў Лодзі, Любліне. Апошні конкурс у Беластоку на найпрыгажэйшы каравай Беласточчыны адбыўся гады два таму назад. І зноў прынёс ён Анне Стоцкай першае месца.

Апрача гэтага А. Стоцкая займаецца народным ткацтвам. Кілімы, дываны, плахты з народным узорам. Свайго часу заняла яна чацвёртае месца ў Беластоку на конкурсе ткацтва.

— Калісьці ткала многа. Ткала і простыя, і ў пераборы. Пераважна людзям. Але цяпер не магу. Во як пальцы павыкручвала. Другая група інваліднасці.

Стоцкая цяпер на пенсіі. Яна адзінаццаць гадоў працавала прыбіральшчыцай у школе, а муж здаў зямлю. Неўзабаве знясуць з картаў вёску Луку. Застанецца па ёй толькі ўспамін. І адным з успамінаў будуць караваі Анны Стоцкай — умельства яе рук, дзякуючы якім прынялі яе ў гэтым годзе ў члены Аб'яднання народных творцаў. Дар мастацтва пераняў ад яе сын Іван, які цікавіцца інтарсіяй.

Міхась Шаховіч
Фота аўтара

(Працяг на стар. 1)

БЕЛЬСКАЯ МАЛАЧАРНЯ

Бельская малачарня вырабляе не толькі парашок. Гэта прадпрыемства перапрацоўвае малако на масла. У высокі малочны сезон штодзённа малачарня вырабляе больш 18 тон масла. З гэтай колькасці каля 8 тон адпраўляецца ў Беласток, каля 1 0тон на Шлёнск і 700-800 кг — у бельскія крамы. Апрача таго, у прадуктовыя крамы дастаўляе малачарня так званую малочную галантэрэю — больш 7 тысяч літраў малака, 1 тону тварагу і ў граніцах 3 тысяч літраў кефіру, шампану і маслянкі (калі наступае спадак малака, масла на Шлёнск не возяць).

Даволі добра ў раёне бельскай малачарні арганізаваны скуп малака і яго давоз. Прыём малака адбываецца ў 49 пунктах. У асноўным малако скупляецца ад індывідуальных гаспадароў. За тры мінулыя кварталы скуплена малака 54373 тыс. літраў, сярэдняй тлустасці 3,63 працэнтаў.

Прадпрыемства далей разбудоўваецца. Рыхтуецца новае памяшканне для прыёму малака ў парашкоўні тыпу „Г", будуецца новы вытворчы цэх, куды перавядзецца са старога прадпрыемства аддзел апаратуры, неабходнай для апрацоўкі сыравіны. Набліжаюцца к канцу работы энергетычнага будынка, у якім знаходзіцца раздзельня электрычнасці, гідрафорня і халадзільнае абсталяванне. У наступным 1981 годзе запланавана прыстасаваць памяшканне былога тэхнічнага склада на сталовую для рабочых.

Нягледзячы на тое, што прадпрыемства разбудоўваецца, яно не змяншае сваёй вытворчасці, наадварот, перавыконвае свае планы. За мінулыя тры кварталы малачарня скупіла 55.736 тыс. літраў малака. Дынаміка ў параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года амаль 109 працэнтаў. План продажу і паслуг выкананы ў 121,2 прац. Таксама перавыкананы ўсе заданні, прадбачаныя ў тэхнічным плане.

Планы там перавыконваюцца, таму што існуе добрая працоўная атмасфера, добрая арганізацыя працы і, найважнейшае, самаахвярны рабочы калектыў, добрыя людзі з многагадовым працоўным стажам на гэтым жа прадпрыемстве. Вось, напрыклад, масляр Міхал Пячынскі, які ненагання выконвае свае абавязкі ўжо 19 год. Таісія Плуг працуе 21 год. Барбара Шмукста — 22 гады, Ян Леанюк і Зыгфрыд Яновіч — па 23 гады. А больш як 25 год працуюць на прадпрыемстве: Генрык Астасевіч, Станіслаў Кажанецкі, Мар'ян Кастэцкі, Януш Фалькоўскі, Зофія Бадавец, Адам Фалькоўскі, Ніна Верамеюк і Адэля Санкевіч. Галоўны бухгалтар (працуе тут 28 год) Мар'ян Жахоўскі ў агульнакраёвым спаборніцтве аддзелаў бухгалтэрыі ў малачарнях у 1978 годзе за вынікі ў датэрміновым балансе заняў 1 месца ў краіне, а за мінулы год — 3 месца. Для прадпрыемства гэта вельмі важна.

На добрую працу прадпрыемства, на яго дасягненні мае вялікі ўплыў уменасць кіравання Уладзіміра Семенюка, дырэктара калектыву, які налічвае амаль 200 чалавек, і яго намесніка Веры Паўлючук. Вось аб ёй хочацца сказаць некалькі слоў. Нарадзілася яна ў вёсцы Парцава (гміна Бельск). Закончыўшы Беларускі ліцэй у Бельску, паступіла на факультэт тэхналогіі, малачарства і харчавання Сельскагаспадарчай акадэміі ў Ольштыне. Закончыўшы гэтую вышэйшую ўстанову, у 1972 годзе пачала працаваць у бельскай малачарні, пасля стажыроўкі — у лабараторыі, а праз год — кіраўніком вытворчасці малочных вырабаў. Ад 1978 года з'яўляецца яна намеснікам дырэктара. Да яе абавязкаў належыць уся вытворчасць, забеспячэнне, інвестыцыі і рамонты. Нялёгкія гэты дзялянкі працы, але яна з імі паспяхова спраўляецца. Яна ўжо замужняя і выхоўвае сваю трохгадовую Уліту.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

Станіслаў Кажанецкі.

Што ўбачылі ў Міхалове

Хопіць выбрацца на кароткую прагулку па Міхалове — і вы ўбачыце, што нават у цэнтры мястэчка даўно выбляклі вялікія інфармацыйныя табліцы і ніхто імі не займаецца. Адна з іх датычыць рэкламы паслуг мясцовага электрамеханічнага прадпрыемства, а другая інфармуе, што вёска Казімерава заняла першае месца ў конкурсе. „Беластоцкая вёска гаспадарная і культурная" ў... 1976 годзе. Абедзве гэтыя табліцы на дадатак яшчэ дзіравыя навылет.

Нашу ўвагу звярнулі шматлікія знішчаныя дарожныя знакі. Нават на галоўнай вуліцы Беластоцкай. Але і табліцы з назвамі вуліцы. Яны паіржавелі і ўжо аб нічым не інфармуюць. Чакаем вырашэння гэтых „дробных недахопаў" ад гмінных улад.

І. Н.

(Працяг са стар. 2)

ЭКСКУРСІЯ Ў МУРМАНСК

ра, у 50 км ад выхаду з заліва ў адкрытае мора. Горад знаходзіцца ў катлавіне, акружаны ўзвышшамі. Лета там кароткае і прахладнае. Цёплае надвор'е надыходзіць у чэрвені, а зіма пачынаецца ў пачатку лістапада, а часта і раней. Мы былі ў Мурманску 25 кастрычніка і тады было ўжо −11°C. Вегетацыйны перыяд у Мурманску і вобласці даволі кароткі: 80-90 дзён. Таму вырошчваюць там толькі культуры ранніх гатункаў: раннюю бульбу, капусту і другую гародніну, авёс і ячмень, а таксама кармавыя культуры. І то не ўсюды. У жывёлагадоўлі найбольш аленяў, пасля кароў і свіней. На поўначы Мурманскай вобласці тундра, на поўдні і ў цэнтры — лясы. Многа азёр і балот. Рэкі багатыя гідраэнергіяй.

Да красавіка 1917 года горад называўся Раманаў на Мурмане. Узнік ён у 1915 годзе падчас будовы мурманскай чыгункі. Горад хуткімі тэмпамі развіваўся і з невялікага рабочага пасёлка пераўтварыўся ў адзін з буйнейшых гарадоў СССР з высокаразвітай рыбнай прамысловасцю.

9 сакавіка 1918 года Мурманск быў акупіраваны войскамі Антанты. І толькі праз два гады ўвайшлі туды часці Чырвонай Арміі.

У перыяд Вялікай Айчыннай вайны ў гадах 1941-1945 Мурманскі порт адыграў важную ролю ў забеспячэнні краіны Саветаў. Мурманскія канвоі саюзнікаў, транспартуючыя вайсковыя матэрыялы з партоў ЗША і Вялікабрытаніі да Мурманска, а пазней Архангельска, падвяргаліся атакам нямецкіх марскіх сіл і авіяцыі. У мурманскіх канвоях бралі ўдзел матросы польскага ваеннага і гандлёвага флоту. Некаторыя загінулі на моры і там спачываюць, а тыя, што памерлі на сушы ці ў шпіталях, пахаваны на могілках на скраі Мурманска. Усе ўдзельнікі нашай экскурсіі перад выездам з Мурманска наведалі могілкі і палажылі там кветкі.

Міхась Хмялеўскі

НЕБЯСПЕЧНЫЯ АДРЭЗКІ ДАРОГІ

Ехалі мы з Нараўкі ў Міклашэва па асфальтаванай дарозе. Яна не рамантуецца і за год-паўтара яе вельмі разбілі грузавыя машыны. Едучы легкавой машынай, нават днём даводзіцца ўжо рызыкаваць. На першай глыбокай выбоіне ў асфальтаваным палатне можна паламаць рэсоры. Спамянутая дарога пагражае небяспекай больш года, але ніхто не бярэцца яе рамантаваць. А даўно пара.

Калі з Семяноўкі павярнулі мы ў бок Тарнапаля, дык неабходна было праскочыць праз чыгуначны праезд. Але не так лёгка. Якраз паабапал яго дарога настолькі разбіта, што надоўга яго запамятаеш і больш сюдою не паедзеш. Дарогу разбілі супергрузавікі прадпрыемства пабудовы Семяноўскага вадасховішча. Як бачым, рамантаваць дарогу, якая служыць усім, яно не спяшае. А так не павінна быць.

І. Непаседа

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-80

Жанчыны з Гаркавіч, удзельніцы цэнтральнага агляду.
Фота М. Шаховіча.

(Працяг са стар. 1)

З НАДЗЕЯЙ

Так, накапілася ў нашай краіне бязглуздзіцы. Гэта праўда. Супроць гэтай бязглуздзіцы, так я мяркую, і накіраваўся слушны гнеў рабочых.

Толькі што чаўплося пазней?

Расказвалі мне, што ў Нараўцы ў самы гарачы час уборкі ўраджаю, калі на вагу золата лічылася кожная хвіліна працы, забаставалі трактарысты тамашняга СКРу і паставілі як асноўнае сваё патрабаванне адмену ўсіх пакараняў, каб і следу не асталося ў іх асабістых паперах, што хто-колеч з іх быў калі-колеч пакараны!

— Можа няслушна вы іх пакаралі? — дапытваўся я.

— А што рабіць з трактарыстам, які па-п'янаму разбіў трактар? — адказаў мне дырэктар. — За гарэлку пераважна, за п'янства ў час працы...

Так, шматлікія абсурды наглядаюцца ў нашай краіне. Слова партыі, калі гаворыць сур'ёзна, рашучае слова, як жа ўсім нам было патрэбнае! І яго мы пачулі. Вуснамі свайго сакратара партыя заявіла: **хопіць усялякіх беспарадкаў!** Наступіў час добрасумленнай працы. Адносіцца гэта ў роўнай ступені да ўсіх грамадзян нашай краіны: ад міністра да рабочага і селяніна. І гэта абнадзейвае. Так я думаю.

Максім Нурэцкі

(Працяг са стар. 1)

ВІДАВА

самакіраванне па магдэбургскаму праву, адначасова дараваў шэсць навакольных сёлаў: Аўгустова, Стрыкі, Спічкі, Шасталы, Парцава і Відава. І з гэтай датай пачынаецца па сутнасці пісаная гісторыя гэтага сяла, несумненна, ужо тады люднага, заможнага і цесна звязанага з Бельскам.

У „Люстрацыі альбо спісаню пажыткаў места яго каралеўскай мосці Бельска" ад 1576 г. знаходзім, што ў тым часе ў Відаве было „валокаў 74 зямлі добрай, з якіх на войтаўства валокаў 6 і на шпіталь валокаў 3". Калі прыгадаць, што валока „добрай" зямлі тады мела менш-больш 20 дзесяцін, значыць, бельскі войт валодаў у Відаве ладным фальварачкам абшарам у 120 дзесяцінаў! Зрэшты, не толькі ён адзін. З таго ж дакумента вядома, нейкая „ўдава Царынлёва", якая мела ў Бельску тры пляцы і два дамы, валодала ў Відаве таксама 3 валокамі зямлі. Ужо з гэтага явіцца нам тадышняе Відава як „меское сэло", даволі густа ўтыцканае раскошнымі сельскімі сядзібамі заможных бельскіх мяшчан.

Але гэта быў бы вобраз няпоўны, аднабокі. Сталыя насельнікі Відава — сяляне з правамі бельскіх мяшчан — актыўна ўдзельнічалі ў грамадскім жыцці горада, між іншым і ў справах асветы. Першая школа ў Бельску паўстала каля 1594 года. Заснавалі яе бельскія мяшчане, што гуртаваліся ў праваслаўным багаяўленскім брацтве. На іх просьбу брэсцкі епіскап Іпацій Пацей выдаў грамату ад 29 чэрвеня 1594 г., якою дазваляў гэтаму брацтву „дидаскалов или учителев школьных детем своим и пришельцев убогих по чину школ приймовати". Пасля пераходу Пацея ва унію, Багаяўленская бельская царква, шпіталь і школа пры ёй, відаць, таксама былі перададзены уніятам. Але праваслаўныя бяльчане не здаліся. У выніку доўгіх захадаў выпрасілі ў караля Уладзіслава IV грамату ад 14 сакавіка 1633 года, у якой гэтая царква са шпіталем і школаю з днём 3 жніўня таго ж года перадаваліся ў валоданне праваслаўнага брацтва. Уніяты не ўступалі, зрэшты, іх падтрымоўвалі ўлады. Толькі ў маі наступнага года мітрапаліт кіеўскі і галіцкі, вядомы абаронца праваслаўя ў Рэчы Паспалітай і пашыральнік асветы Пётр Магіла пацвердзіў спецыяльнай граматай правы бельскага праваслаўнага брацтва і ўвёў яго ў валоданне царквою, шпіталем і школай. Якое дачыненне да гэтага мела Відава? Самае непасрэднае: гэта ж у Відаве знаходзіліся тыя 3 валокі зямлі, з якіх ішоў даход на шпіталь, а значыць і на школу! Няма сумнення, што відаўцы вучылі сваіх дзяцей у гэтай школе і належалі да ліку тых стойкіх абаронцаў свае праваслаўнай веры. Вядома, што ў тыя часы абарона праваслаўя абазначала адначасова абарону беларускага і ўкраінскага народаў, іх мовы, культуры, традыцыі ад паланізацыі. І так, бельскія мяшчане і сярод іх жыхары Відава ўпісаліся прыгожай старонкай у гісторыю змагання за нацыянальную і культурную самаіснасць нашага народа.

Гэтую пашану да свайго роднага Відава перанясло праз усе нягоды аж да навейшых часоў. Самыя актыўныя сярод відаўцаў прымалі ўдзел у стварэнні ў 1920 годзе бельскага раённага камітэта Часовага рэвалюцыйнага камітэта Польшчы, потым належалі да Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, Беларускай сялянска-рабочай Грамады і іншых прагрэсіўных беларускіх арганізацый.

У час нямецкай акупацыі Відава стала адной з самых надзейных на Беласточчыне базаў партызанскага руху. Гэта ж у Відаве 25 жніўня 1941 года афіцэр Савецкай Арміі І. А. Верашчагін заснаваў адзін з першых на Беласточчыне партызанскі атрад з савецкіх салдат і афіцэраў, што ў ходзе ваенных дзеянняў апынуліся на тылах ворага, а таксама з жыхароў Відава, Бельска і іншых суседніх мясцовасцей. Потым гэты атрад павялічыўся да 132 чалавек і

БУГ У АГНІ

РАТУНАК АД СМЕРЦІ

Жандары спынілі Эдварда Расткоўскага, калі ён вяртаўся з Драгічына ў сваю родную вёску. Вёз падпольныя лістоўкі і загады для партызанскіх атрадаў Арміі Краёвай. Выяўленне гэтых дакументаў раўназначна было смяротнаму прыгавору.

З дапамогай паспяшыла Кацярына Сініцына — жонка сержанта-танкіста Міхаіла Сініцына, які загінуў за вёскай Мінчэва, адбіваючы да апошняй хвіліны атакі гітлераўцаў.

Жандары загадалі прад'явіць дакументы.

— Калі ласка, вось мой „аўсвайс", — спакойна і з пашанай у голасе сказаў па-нямецку Эдвард Расткоўскі. Гэта выклікала спадзяванае ўражанне.

— Шпрыхст ду дойч? (Ты гаворыш па-нямецку?) — пацікавіўся жандар.

— Так, — хутка пацвердзіў селянін. — Я заўсёды з вялікай пашанай адносіўся да нямецкага народа і яшчэ да вайны вывучаў вашу мову.

— Гут, а гэтая жанчына? — запытаў гітлеравец. Кацярына пачула на сабе яго дапытлівы позірк. Сэрца мацней забілася і ад яго ўдараў зашалясцела на грудзях схаваная там папера. „*Пачуе ці не?*" — з маланкавай хуткасцю прабегла думка. Яна падала жандару свой „аўсвайс".

— Пакуль жандары нас перапынілі на дарозе, — успамінае Кацярына Расткоўская, — мы паспелі перагаварыцца між сабою.

— Я да смерці не забуду ягоных слоў, — сцвярджае Эдвард Расткоўскі. — Увявіце сабе толькі: я ўжо ў думках развітваюся з жыццём, а яна бярэ ад мяне гэтыя дакументы і кажа:

— Мне там усё роўна паміраць прыдзецца, як не ад немцаў, то ад голаду і холаду. Вы толькі маімі сіроткамі заапякуйцеся!

— Не было часу на спрэчкі, — прадаўжае Эдвард Расткоўскі. — Я нават не паспеў ёй адказаць, што аб гэтым думаю, але ўжо цвёрда рашыў: „*Жыць буду, у бядзе яе не пакіну*".

Праверка дакументаў прайшла паспяхова. Жандары не рабілі нават вобыску ў возе. Толькі пацікавіліся, чаму руская жанчына, якая паводле пашпарту жыве ў Мінчэве, апынулася ў гэта на возе.

— Гэта мая батрачка, — адказаў згодна з праўдай Эдвард Расткоўскі. — Яна працуе ў мяне і зараз мы вяртаемся разам з Драгічына.

Гітлераўцы адпусцілі іх. Каля вёскі Кацярына аддала пакет гаспадару, злезла з воза і падзякавала за дапамогу.

— Гэта я табе дзякую! — адказаў Эдвард Расткоўскі і тут жа дабавіў: — Заўтра прыходзь да мяне на хутар. Дам усё, што патрэбна табе і тваім дзецям.

І яны развіталіся. Кацярына пайшла па загуменні, бо так было ёй бліжэй да хаткі, дзе чакалі яе Мая і Рая, за лёс якіх яна асабліва турбавалася. Мела ў руках скарб найдаражэйшы — хлеб.

Эдвард Расткоўскі накіраваўся на свой хутар. Ехаць давялося цераз вёску. Мінуўшы першыя хаты Пуцьковічаў, ён вопытным вокам падпольшчыка заўважыў, што ў вёсцы дзеецца штосьці не так як трэба. Занадта тут ціха, а цішыня гэтая нейкая трывожная. Нават дзеці недзе пахаваліся. Насцярожыўся. Спыніў каня, каб дакладней паглядзець, што дзеецца. І тады з панадворка выскачыў немец ды з крыкам „*Рукі ўверх!*" накінуўся на яго з пісталетам у руках.

— Немец падыходзіў да мяне бліжэй, — расказвае Эдвард Расткоўскі, — а я ў думках праклінаў сябе за тое, што на гэты раз забыўся ўзяць зброю, што пакінуў дома свой пісталет.

Эдвард Расткоўскі пазнаў немца. Быў гэта камендант надбужнай пагранічнай заставы па прозвішчу Зорге. У гэтым раёне гітлераўцы захавалі свою пагранічную ахову, якая ў іх называлася „грэнцшуцэн". Гэтая „граніца" аддзяляла цяпер генеральную губерню ад Беластоцкай акругі, па-нямецку — „**Бэцырк Бялісток**, якая ўваходзіла ў састаў Усходняй Прусіі. „Грэнцшуцэн" на Бугу галоўным чынам змагалася з кантрабандай, са шмуглярамі, якія масава займаліся абменным гандлем, дастаўля-

(Працяг на стар. 6)

ПАЛОСКА ДЗЯДЗЬКІ КВАСА

Мэта хлебароба

Даўненька я не браў дўгапіса ў руку, каб напісаць сёе-тое ў „Ніву". А то ад мая месяца гэтага года. Года, які цёк у безупыннай макраце, нам, хлебаробам, нявыгаднага, шкоднага, згубнага. На працягу свайго доўгага жыцця (уступаю ў 77 год) не памятаю такога паскуднага лета. Былі нядобрыя гады, і па сушы, і па навальніцы з градам, і дажджлівыя, але не ў такой бязмернасці, як сёлета. Часцей выглядала сонейка, давала магчымасць высушыць і спратаць сена, збажыну. А то! Самі ведаеце. Як выдарыцца дзень пагоды, як падсушыш выцягнутую з вады траву, давядзеш да стану, каб злажыць у капіцу, то ні стуль ні згэтуль пацямнее і пачынае крапаць дождж, набіраючы сіл. Уцякай, браток, пад страху, як не жадаеш халоднай ванны. І зноў намачыла сена. Як пастараўся і зложыў некалькі капіц, то чэрці, якія пруць хмары, з усёй сваёй чартоўскай сілай параскідаюць капіцы, што не пазнаеш, дзе была і зложана. І зноў чакай, як то кажуць, з мора пагоды. А потым, палічыўшы, што сена бура-чорнага колеру з пахам гнілой рыбы сухое (байкі, што з яго можна вяроўкі круціць), складаеш у абарог. І трывожышся, каб хоць, барані Бог, не згарэла. І так давбодзіцца нам, сялянам, гараваць, па некалькі разоў адну работу рабіць, дабро марнаваць. Не лепш, а горш, праходзіла жніво. Збожжа, якое ў гэтым годзе адрадзіла не ў час-пару, дажджамі і ветрамі палажыла, прарасло травамі. Ой, як цяжкое для ўборкі машынамі! Уборка — доля горка, марнатраўства, жах! А вясковым спосабам — косамі ўручную, сённяшнім гаспадарам гонар не дазваляе, ды й касу наладзіць, выклепаць як след — праблема не да вырашэння. А таму і страты вачавідныя. А ўсё з-за такога ліхога лета. А пазнейшая сяўба ярыны? Пропаўшая з-за макраты бульба? Годзе! Нават бэткі і грыбы зацяліся, занатурыліся, не растуць (ні добрыя, ні кепскія). І з чаго б гэта ўсё? Мая Марылька кажа, што гэта кара Божа. Я не пярэчу. Праўда гэта ці не, аднак, сам па сабе, прыходжу да думкі, што ва ўсёй гэтай недарэчнасці на Зямлі вінавата Неба. Яно стварае пагоду і непагодзь, з Неба падае на Зямлю непрыкметная для людскога вока матэрыя, у меншай ці ў большай меры здаровая для раслін, адтуль урачжай ці неўраджай. Таму і склалася пагаворка спрадвеку „не родзіць роля, а Божа воля". Праўдзівая гэта пагаворка дзедаў-прадзедаў, у чым я пераканаўся за сваё жыццё, мэтай якога было вырасціць добры ўраджай. Мэта хлебароба!

Але далейшыя разважанні ў наступны раз.

Дзядзька Квас

НАРАЎКА ПРЫМАЕ ЎСЁ БОЛЬШ ТУРЫСТАЎ

У Нараўку вядуць асфальтаваныя дарогі з Беластока і Гайнаўкі. Пасёлак, дзякуючы свайму геаграфічнаму знаходжанню, становіцца турыстычным цэнтрам. Яго з трох бакоў акружае Белавежская пушча і ад поўначы замыкае яго даліна ракі Нарвы. Сама Нараўка, як вядома, знаходзіцца над ракой такой жа назвы. Ля ракі пабудавалі пазычальню спартыўных і турыстычных прыладаў, рачную прыстань, пляцоўку на сто палатак, кэмпінговыя домікі, стаянку для самаходаў. На тым жа беразе ракі гасцей прымае прыемна абсталяваны рэстаран на 150 спажывецкіх месц. У ім ёсць 24 начлежныя месцы. Нараўкаўскі цэнтр спорту і рэкрэацыі (ОСіР) мае 52 належныя месцы ў сваіх доміках (у іх поўны камфорт) і на прыватных кватэрах.

ОСіР у Нараўцы прымае курортнікаў з розных прадпрыемстваў у нашай краіне (напрыклад, цэлае лета ў 1978 годзе ў Нараўцы адпачывалі шахцёры са Шлёнска), спартыўныя групоўкі і лагеры, экскурсіі і арганізуе розныя формы адпачынку ў вольныя суботы і нядзелі. У летнім і зімовым сезоне.

На раку Нараўку ахвотна прыязджаюць аматары адпачынку над вадою, але і аматары пешых экскурсій і веласіпедных рэйдаў па чароўнай Белавежскай пушчы. Усё большым поспехам карыстаюцца байдарачныя экскурсіі па цячэнню Нараўкі і Нарвы ў Рыбакі, Ухова і Тыкоцін. Варта дадаць, што ў апошнія гады гэтым апошнім пачалі крыху перашкаджаць... бабры, якіх за раз тут многа. Яны запруджваюць раку, асабліва Нараўку, усюды там, дзе жывуць і кормяцца. За два-тры апошнія гады месц іх пабыўкі павялічылася на пяць-шэсць. Пачынаючы ад ручая Брашча на адрэзку да Падляўкова. Гэта таксама рэдкі атракцыён (гэтыя цікавыя і рэдкія звяркі).

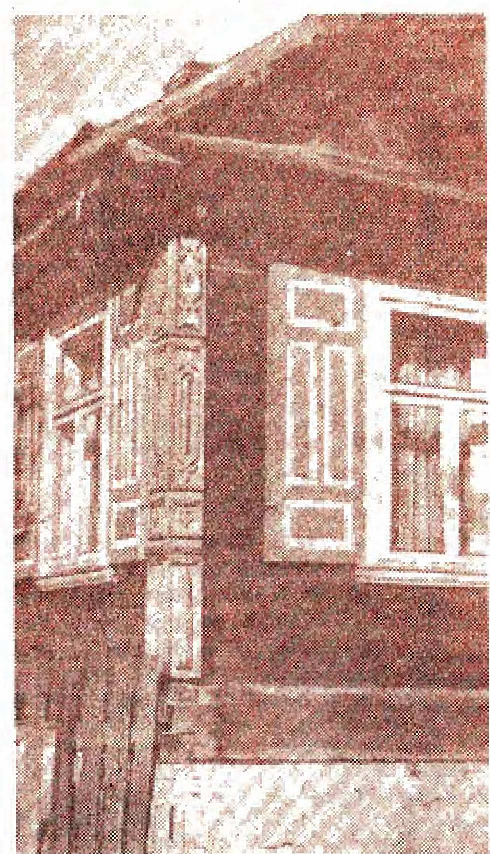
Значныя ападкі снегу і два разы даўжэй (у сярэднім 92 дні ў год), чым у заходняй Польшчы, ляжачае снежнае пакрыва, ствараюць карысныя ўмовы для арганізавання кулікаў і язды на лыжах. Усе прыезджыя вельмі хваляць мікраклімат і чароўныя ваколіцы.

Сёлета Нараўку наведала 20 тысяч турыстаў і курортнікаў. З начлегаў скарысталася звыш 7 тысяч чалавек. Нараўкаўскі ОСіР запрашае да сябе на зімні адпачынак. Прадбачваюцца атракцыёны. Паўна, будзе многа ахвотных пакатацца на санках пушчанскімі шляхамі. Пасля прагулкі абед ля вогнішча, ігры на снегу і танцавальная забава.

(яц)

Нараўка. Фота Я. Целушэцкага.

І ўсюды відаць сляды добрага густу колішніх тутэйшых дойлідаў.

вёў у раёне Беластока вельмі актыўную барацьбу супраць захопнікаў аж да лета 1944 года. Яго стаянкі доўгі час знаходзіліся ў лясах каля Супраслі. 29 сакавіка 1944 г. прыбыў у Відава партызанскі атрад імя Ф. Дзяржынскага на чале з М. Г. Янкоўскім. У доме Васіля Шаралы партызаны спаткаліся з мясцовымі антыфашыстамі, наладзілі працу са сваімі сувязнымі з іншых вёсак, спалілі нямецкі маёнтак у Дзенцялове, разбілі малачарню ў Дыдулях і падаліся ў ваколіцы Бранска і Цеханоўца. Вясной і ў пачатку лета 1944 г. у Відава часта наведвалася партызанская дыверсійна-разведчыцкая група „Слава", яна складалася з 11 чалавек і яе ўзначальваў Я. У. Васюк.

Гэта ўсяго некалькі абразкоў з мінулага „мескога сэла Відова" — як называюць сваю родную вёску старэйшыя відаўцы і маюць заслужанае права ёю ганарыцца. Таксама пасля вызвалення Відава дало шэраг ахвярных працаўнікоў органаў народнай улады, розных устаноў і прадпрыемстваў. І калі сёння ўчытваешся ў прозвішчы патомных насельнікаў гэтага сяла — Арцімовіч, Бабулевіч, Белаказовіч,Валяшкевіч, Гаўрылюк, Залеўскі, Казлоўскі, Мацкевіч, Мойсік, Сабалеўскі, Себясевіч, Фірсовіч і іншых — за кожным з іх явіцца не толькі багатая гісторыя іхніх продкаў, але і многа добрых спраў у нашыя дні.

Мікалай Гайдук
Фота аўтара

ЯКІЯ МЫ ЛЮДЗІ

Калі жыццё сабачае

Людзі прывыклі да таго, што сабачае жыццё павінна быць дрэннае і з-за такой „дробязі" ніякае сэрца не сціскаецца. Нават нашы продкі павыдумвалі параўнанняў шмат: „Надвор'е, што і сабакі выгнаць шкада", „Ён жыццё пражыў, як сабака", „Валочыцца па свеце, як сабака" і, гляньце: „Верны як сабака".

Прачытаў я ў „Ніве" фельетон „Сабачы лёс", які напісала „Спагадлівая". Перш за ўсё, не будзь і я спагадлівым, дык „Спагадлівай" уляцеў бы. Піша пра слушную справу, прыгожа піша, але, мусіць, баіцца помсты гаспадара — барані Божа — з Кавалерыйскай вуліцы. Ну, але гэта яе справа. Але тое, аб чым яна піша, гэта ўжо справа ўсіх добрых людзей. У нас добрых людзей многа, але і культурных мнагавата: „Буду ўмешвацца?", „З хамамі пачынаць?" і г.д. Мы, амаль усе, стараемся бяду абыходзіць. Маўляў, няхай на кагосьці нарвецца. Але пакуль хтосьці такі знойдзецца, то бедная жывёліна замучыцца. Мала было турбот з Варапаевым, які мучыў коней? Калі я з ім сварыўся, іншыя абыходзілі бокам, або яшчэ і дакаралі: „Якая твая справа да яго каня?" А ён, ведаўшы, што ў нас выйграе не той, што мае рацыю, паказваў мне дулі і свістаў на „фуярцы". Калі я зайшоў да адпаведнай установы, там мне адказалі, што ведаюць аб яго здзеках, але нічога не могуць зрабіць. Ну то я і там пасварыўся. Цяпер нейк ужо яго даўно не бачыў.

Так раздумваючы, можна сказаць, што, на шчасце, ужо мала ў нас трапляецца такіх „гаспадароў", як з вуліцы Кавалерыйскай. Гэта, аднак, зусім не звужвае праблемы, бо кожны з нас гэта адзінка і шкада, калі мучыцца. Тым больш, калі мучыцца безабаронная жывёліна і яшчэ ў сваім мучэнні сцеражэ дабро свайго „пана", і яшчэ мэрдае хвастом, ды лашчыцца, замест схапіць зубамі за лытку.

Паважаная „Спагадлівая", сабачы лёс фармуе чалавек і бяда такому сабацы, які падпадзе да хама: на ланцугу правые ўсё сваё жыццё з голаду і холаду, а мы будзем спакойныя, бо ж то не наш і мы яго не мучым.

Дзякую вам за апісанне праблемы, мо якраз кагосьці кране.

Са спагадлівасцю
Васіль Петручук

ВЕР-НЕ-ВЕР

Астроне, цікава, ці змог бы ты адказаць на мой сон? Мне менавіта снілася, што я была ў маладым зялёным лясочку і ўбачыла там, што стаяць тры сарэнкі. Былі цудоўна прыгожыя. Праз нейкі час я пачала кідаць у іх каменнямі. Яны не ўцякалі, хаця вельмі перапужаліся. Я не забіла ніводнай сарэнкі, але пасля ўзяла адну і выкруціла ёй галаву. Я падумала, што будзе вельмі прыгожая скурка. Ну, і тады тую сарэнку я палажыла ў гэтым зялёным лясочку, а каля маёй сарэнкі ляжала другая, цямнейшая. Хтосьці яе сюды таксама палажыў. Каля тых сарэнак я ўбачыла вялікую горбу скур (ад сарэнак). Я вельмі баялася, каб ніхто мяне не ўбачыў і не зрабіў мне чагось дрэннага. Ну, бо падумайце самі: як жа можна забіць сарэнку? Самавольна? За гэта ж будзе вялікая кара...

Дарагі Астроне, я вельмі перажыла гэты сон. Я цяпер стараюся знайсці працу. Ці не звязаны гэты сон з маімі стараннямі?

Вера з Бельскай гміны

Вера! Ты была пры добрай надзеі, бо прыснілася табе, што была ты ў зялёным ляску, дзе было вельмі прыгожа. І сарэнкі тыя былі прыгожыя, але як жа можна біць жывёлу? Ты ж кідала ў іх, даверлівых і бездапаможных, каменнямі і ўрэшце адкруціла адной сарэнцы галаву. Ты глядзі, бо чакае цябе нейкая ўтрата і смутак. Можа будуць гэта клопаты з працай, або нават хвароба. Ясна, што нехта будзе сумаваць разам з табою, бо таксама забіваў сарэнак.

Астрон

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка! Хадзіла я з Юркам, калі вучылася ў сярэдняй школе. Ён цяпер у арміі. Мы перапісваемся, прыязджае, як толькі зможа вырвацца. Я кахала Юрку і ніколі не падумала, што можа мне спадабацца іншы. Але я стала на работу, і... закахалася. Праўда, я спачатку нічога не думала, у маім сэрцы быў толькі Юрка. Але Генік зацікавіўся мною ад першых дзён, як толькі я прыйшла на прадпрыемства. Супрацоўніцы гаварылі мне, што ён за кожнай новай дзяўчынай ганяецца, а сам жанаты і дзіцё мае. Я, чуючы гэта, старалася пазбягаць яго. Але дарма, ён хадзіў за мной услед. І бачыш, Сэрцайка, спадабаўся. Ён прыгожы, прыстойны, жартаўлівы, вясёлы. І штораз больш мне падабаецца. Я ўжо і Юркавых пісем так не чакаю, як калісьці, ды не лічу дзён, калі ён з войска вернецца. Наадварот, мне нейк страшна, што ўжо хутка, на весну, канец яго службы. А мы дагаварыліся, што як толькі ён вернецца, дык пажэнімся. Мае бацькі ўжо рыхтуюцца памалу да вяселля, парсючка падкормліваюць. Нічога не ведаюць, што я ўжо іншага кахаю. Генік кажа, што мяне вельмі кахае. Я пра гэта бацькам баюся сказаць, бо яшчэ з хаты выганяць. Юрка ім вельмі падабаецца. І яшчэ, калі б я выйшла за Юрку, то мусіла б пакінуць работу і выехаць з ім у іншы горад, дзе жывуць яго бацькі і дзе чакае яго работа. Во бяда. Што рабіць, парай, Сэрцайка!

Ірэна з Бельшчыны

Ірэна! Замарочыў табе галаву ненадзейны, неадказны чалавек. Жанаты і дзіцяты. А тыя прыгожыя слоўцы паўтараюць усе „падрывачы“, каб толькі дзяўчыну ачараваць. Геніку, бач, удалося. Але, думаю, пройдзе гэта табе. Глянь рассудачна на справу. Не ўмешвайся ў сям'ю і не разбівай яе. Ды не руйнуй сваіх планаў з Юркам, які цябе сапраўды кахае. А тое, што ты будзеш вымушана пакінуць гэтую работу і выехаць у другі горад, выйдзе толькі табе на карысць. Не будзеш бачыць на штодзень Геніка і гэта паможа табе забыць яго канчаткова.

Сэрцайка

Кансультацыя ЮРЫСТА

ПЫТАННЕ: Бацька хоча запісаць завяшчаннем усю сваю зямлю сыну, які мае сваю гаспадарку з будынкамі. Каб не пакрыўдзіць дачку, якая жыве ў горадзе, ён хацеў бы штось пакінуць ёй. Ці можа ён запісаць ёй дом з прысялібным участкам?

АДКАЗ: Запіс завяшчаннем сельскай гаспадаркі або яе часткі магчымы толькі на карысць асобы, якая мае кваліфікацыі для наследавання сельскай гаспадаркі. Гэткімі з'яўляюцца дзеці завяшчальніка, якія непасрэдна перад смерцю бацькі працавалі на гэтай гаспадарцы, або кіравалі іншай гаспадаркай, ці належалі да сельскага вытворчага кааператыва. Наследуюць таксама непаўналетнія дзеці або якія вучацца ў школе, а таксама трывала няздольныя да працы. Немагчымы таксама запіс, які б парушаў закон аб абмежаванні падзелу гаспадарак. Прысялібны ўчастак з'яўляецца часткай сельскай гаспадаркі, і распараджэнне ім з'яўлялася б падзелам гаспадаркі. Таму, калі б бацька запісаў дачцы ў завяшчанні прысялібны ўчастак, то пасля смерці бацькі суд пасведчыў бы, што адзіным наследнікам, які мае права на гаспадарку, з'яўляецца сын. Калі бацька хоча, каб і дачка штось атрымала са спадчыны, можа ў завяшчанні ўстанавіць на яе карысць грашовы запіс. На аснове гэткага запісу дачка не будзе лічыцца наследніцай, але будзе мець права патрабаваць заплаты запісанай ёй сумы грошай. Закон робіць тут адну агаворку, што гэткі запіс можна патрабаваць на працягу пяці год ад смерці завяшчальніка.

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

СЯМЕЙНАЯ

Ой, у полі крынічэнька —
відно дно, відно дно.
Нідзе ж маго п'янічэнькі
не відно, не відно.
Ой, пайду я дарогаю
бегучы, бегучы.
Чы не ўгледжу п'янічэнькі
ідучы, ідучы.
А мой горкі п'янічэнька
з карчмы йдзе, з карчмы йдзе.

Набок сваю галаваньку
ён нясе, ён нясе.
— А што ж ты, мая мілая,
думала, думала,
як на гэту гібку кладку
ступала, ступала?
— Я думала, мой міленькі,
утануць, утануць,
каб з табою, мой міленькі,
больш не жыць, больш не
жыць.

Ад Ольгі Кандрусік, 1912 г. нараджэння, мястэчка Гарадок, запісаў 14 лістапада 1980 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфраваў Ян Бондар.

Куток практычных ведаў

НА КАРНАВАЛ

Ці так, ці сяк, а карнавал на носе. На жаль, сёлетняя мода не прыносіць ніякіх рэвеляцыйных навін на гэтую аказію. Можа лепш было б сказаць, што мода ў нейкай ступені вяртаецца да старых традыцый. Гляньце на наш здымак: карункі, атлас, а да таго ж модныя яшчэ розныя вязаныя рэчы (асабліва з залатых нітак), шыфон, так званыя „льючыеся“ матэрыялы.

У святле гэтых фактаў штосьці новае спраўляць вельмі лёгка. Дастатковa паграбсціся ў адстаўленым на бок куфры, дзе ляжаць рэчы з матулінай, а мо і бабульчынай маладосці, а ўсё нешта знойдзецца. Мая дачка, напрыклад, выцягнула мае штаны з залатой парчы, звузіла іх, а да таго зрабіла цікавую блузку, ад маёй старой вязанай блузкі чорнага колеру абрэзала рукавы і карчык, а замест іх зрабіла тоненькія шлеечкі, знізу ж дарабіла фрэндзлікі.

Якія колеры? Найбольш, кажу, залатога і чорнага, але таксама мноства сукенак бардовага, фіялетавага, сліўкавага, бурачневага, колеру чырвонага віна.

На нашых здымках мадэлі з чорных карунак і такога ж атласу. Хто любіць, можа пад карункавую блузку зрабіць блузачку на шлейках з атласу і такія ж штаны, а хто штаноў не любіць — замест штаноў пашые атласную спадніцу з фальбанай.

Сяброўка

(Працяг са стар. 5)

РАТУНАК АД СМЕРЦІ

ючы з усходу харчаванне, галоўным чынам мяса і масла, у замен за іншыя прадукты, тавары і вырабы.

Камендант Зорге са сваімі камратамі быў частым госцем у надбужных вёсках. Не ганьбаваў ён добрым пачастункам і смачнай закускай. У гандляроў таксама заўсёды было шмат чым пажывіцца, ды яшчэ заставалася, каб адправіць вартасную пасылку сям'і ў фатэрляндзе.

Гэтага ж асенняга дня, недзе ў палавіне кастрычніка 1943 года, таксама ўдалося яму спыніць у Пуцьковічах ужо тры падводы з падазронымі таварамі. І вось чацвертая...

Зорге падскочыў да Расткоўскага, халоднае дула свайго пісталета прыткнуў яму да самага вуха, ускочыў на воз, прысеў побач гаспадара і загадаў ехаць да солтыса, дзе ўжо стаялі іншыя арыштаваныя фурманы і падводы.

— Добра, пане камендант, — адказаў па-нямецку Расткоўскі. — Дазвольце толькі апусціць мне рукі, каб я мог узяць за лейцы.

— Язджай! — коратка загадаў гітлеравец. Гаспадар сцебануў лейцамі па баках сваю шуструю кабылку, яна раптоўна рванула з месца, і ў гэты момант Расткоўскі пачуў, што пісталет гітлераўца саслізнуўся з яго вуха. Хутка азірнуўся. Убачыў, што гітлеравец перахіліўся назад, а яго рука з пісталетам тырчыць у паветры. Рашэнне прыйшло маланкава. Цяпер нават ён не ведае, ці думаў, што робіць. З размахам ударыў кулаком па руцэ немца. Удар папаў між локцем і далоняю. Зорге ойкнуў і міжвольна растапырыў пальцы. Пісталет паляцеў у вулічны пясок. Расткоўскі не чакаў. Ударыў другі раз. Якраз у той момант, калі гітлеравец з крыкам хацеў ухапіцца за рукі селяніна. Трапіў у грудзі. Далажыў другой рукой. Зорге паляцеў з воза. Расткоўскі схапіў лейцы і паімчаўся як віхор. Ведаў тут кожную сцяжынку. Зараз жа павярнуў на балота. Пачуў за сабой страляніну. Кабылка, аднак, праскочыла ўжо праз невялікую рэчку ды імчалася далей.

— І так я тады выратаваўся з рук гітлераўцаў, — кажа Эдвард Расткоўскі. — Выкарысталі гэтае замяшанне таксама і іншыя сяляне, якіх Зорге арыштаваў крыху раней. Калі немцы кінуліся за мною, яны таксама выскачылі ад солтыса, дзе іх трымалі, і параз'язджаліся ў розных напрамках, куды хто змог. Аб гэтым даведаўся я ўжо пазней. На шчасце, солтыс з Пуцьковічаў не ведаў, што гэта я тут натварыў такой кашы, і таму не накіраваў немцаў да мяне на хутар. Думаў, што гэта таксама хтосьці з выпадковых гандляроў.

Зорге са злосці натрапаў па мордзе солтыса, пабегаў крыху па вёсцы, знутуючыся над кожным, хто папаў яму пад рукі, дайшоў нават і туды, дзе жыла Кацярына Сініцына... І невядома, чым бы гэта ўсё закончылася, як супакоіў бы сваю злосць раз'юшаны гітлеравец, калі б у вёску не прыімчаўся сувязны з заставы з паведамленнем, што каменданта неадкладна выклікае вышэйшае камандаванне, каб ён далажыў, што дзеецца тут на граніцы.

Эдвард Расткоўскі тым часам даімчаўся на свой хутар, кінуў лейцы брату, а сам ускочыў дахаты, адкрыў тайнік са зброяй, дастаў пісталет і пабег у загадзя вызначанае месца, дзе ў выпадку якой-колеч трывогі збіраўся яго атрад Арміі Краёвай.

— Хлопцы ўжо чакалі, — успамінае Эдвард Расткоўскі. — Расказаў я ім, што здарылася, і мы супольна рашылі паназіраць за ходам падзей яшчэ да вечара...

Так прайшла акупацыя. Кацярына Сініцына перасялілася на хутар да Расткоўскіх. Жыла тут на правах батрачкі. Праўда, сабе і дзецям мела ўсё неабходнае, але працаваць даводзілася вельмі цяжка. Толькі адзін Эдвард адносіўся да яе спагадліва, ласкава. І шчыра дапамагаў у бядзе. Між імі ўсё больш і больш замацоўваліся дружалюбныя адносіны. Недзе ў пачатку мая 1945 года, ужо пасля вызвалення ад гітлераўскіх захопнікаў, Каця зацяжарыла. Выявіла гэта бацьку свайго не народжанага яшчэ дзіцяці. Эдвард Расткоўскі рашыў тады, што ажэніцца з Кацярынай. Сям'я запратэставала. Бацькі заявілі, што на парог не дапусцяць такую нявестку, нягледзячы нават на тое, што Кацярына згадзілася прыняць каталіцкае веравызнанне і ў касцёле зарэгістравала сваіх дочак. Тады Мая стала Марыяй, а Рая — Рэгінай. Эдвард аднак цвёрда трымаўся свайго рашэння. Наперакор бацькам, 29 чэрвеня 1945 года адбыўся іх скромны шлюб, а 22 лютага 1946 года нарадзілася першае, ужо іх супольнае, дзіця — трэцяя дачка Кацярыны. Ахрысцілі яе Галінай.

Бацькі Эдварда Расткоўскага таксама цвёрда трымаліся свайго і сапраўды не пусцілі пад уласны дах жонкі свайго сына. А да гэтага далучыліся яшчэ іншыя клопаты. Аб гэтым аднак наступным разам.

Віктар Рудчык

ТРЫБУНА *чытачоў*

ДА ПРАТЭКЦЫІ Я НЕ ПРЫВЫКЛА

Калі ўжо давялося мне быць гаспадаром, справы земляробаў цікавяць мяне найбольш. І, напрыклад, у газеце „Наша весь“ напісана: за адданне ялоўкі да 1 года належыцца эквівалент 300 зл., калі гаспадар не купляе кармоў. Пыталася я ў гміне, гэсэе, малачарні, ніхто не ведае, хто павінен выплаціць тыя 300 зл.

Другая справа. Прадала я быка. Эквіваленту за кармы няма. А чым мая жывёла розніцца ад той, якую прадае спецыяліст? Чаму ж малады чалавек, які пачынае гаспадарыць, траціць 750 зл. на адной штуцы? Падпісаць шматгадовы кантракт — скажаце. Можна і так. Ды ў гэсэе кажуць: трэба найменш 6 штук здаць. А адкуль іх адразу ўзяць? Ці, як выключэнне, нельга было б падпісаць шматгадовую ўмову, хаця няма магчымасці здзейсніць усе яе пункты?

Справа трэцяя. З СКРу на маім полі працаваў трактарыст Васіль Тапор. Ён сам працаваў. Прыслалі фактуру нумар 1329/70/18/Д з 31.08.80 г. Трэба плаціць так, быццам быў яшчэ зачаповым. А я думаю: не заплачу тых 120 зл.

Чацвертая справа. Купляла я ў ГС Дубічы Царкоўныя цэмент. Прыпісалі мне на 130 зл. сапсаванага вапна будаўнічага. Мне прыказваюць плаціць за чыёсь марнатраўства.

А колькі ёсць такіх спраў, што выцягвае працаўнік да гаспадара руку: дай! А знаеце, даражэнькія, я люблю добразычлівых, але да пратэкцыі не прывыкла.

Мар'я Пень

ЦІ ГЭТА АДНОВА?

Едучы да цесця, спыніўся я каля дубяжынскай крамы, бо ўбачыў перад святліцай натоўп сялян. Пытаюся ў знаёмых, што там дзеецца. А яны адказалі, што ўгнаенні даюць. А потым паяснілі: за вымакшую бульбу, замест кампенсацыі, угнаенні выпісваюць.

Пачынаецца дыскусія. Сяляне з абурэннем адзін перад другім гавораць аб гмінных уладах у Бельску. Ці гэта можа быць, каб начальнік гміны прымусова ўпіхаў замест кампенсацыі ўгнаенні? Селяніну, у якога вымакла бульба, патрэбны кармы, а таксама грошы, каб хоць крыху тых кармоў вясною дакупіць жывёле. Няўжо чыноўнікі думаюць, што ўгнаеннямі можна накарміць жывёлу?..

Можна яшчэ зразумець, што для Бельскай гміны найважнейшае, па-старому, выкананне плана продажу мінеральных угнаенняў. Ды ці трэба гэта рабіць нахальна? Селянін ведае (і мы гэта добра ведаем), колькі яму чаго трэба. І сам ахвотна купляе неабходныя асартыменты ўгнаенняў.

Паказваючы дубяжынскі прыклад, хачу прыпомніць, што гаворым аб аднове сельскай гаспадаркі. І гаворым, што ў гэтай аднове не можам гаспадару накідаць чагосьці, чаго ён не жадае, бо ведае, што карысці з гэтага не будзе ніякай і нікому. **(ур)**

НА КАРТКІ ЦІ НЕ

Начытаўся я дыскусіі, як прадаваць мяса. Лепш на карткі, ці горш на карткі. Найбольш мне спадабалася выказванне прафесара эканомікі Януша Бэксяка, які казаў, што і карткі не памогуць, калі так, як дагэтуль, будзе ўлада адносіцца да сельскай гаспадаркі. Некаторыя кажуць, што селяніну карткі непатрэбныя, бо ён мае сваё мяса. Іншыя — што трэба налажыць абавязковыя пастаўкі мяса ад сялян. А я ведаю, што ні адно, ні другое не палепшыць справы, а пагоршыць. Падам тут ясны прыклад. Калі былі абавязковыя пастаўкі малака, наколькі ж менш яго было, чым цяпер! Калі б даць карткі толькі для рабочых, а для сялян не, то селянін, не могучы тады купіць мяса, будзе біць парсюка сабе, якога думаў раней прадаць. І зноў будзе бяда.

Адным словам, карткі не з'ясі, калі не будзе ў краме мяса. А каб было мяса, трэба як хутчэй дайнвеставаць сельскую гаспадарку і даць неабходныя машыны. Трэба змяніць цану на ялавічыну, каб не была такая, як цяпер. Калі штука важыць больш як 400 кг, то плацяць па 34 зл, за кілаграм, а калі 2 кілаграмы да гэтай вагі не хапае, то ўжо па 28 за кілаграм. Абедзве штукі ялавічыны трэба ставіць у першы клас.

М. Лук'янюк

„РЭНЦІСТЫ“

Хоць пенсію даюць у 60 гадоў
(Аб гэтым добра знаюць установы),
Паверце, сустракаем ўсё часцей
„Рэнцістаў“... дваццацігадовых.

Хоць барада не сівая ў яго,
На жаль, нідзе ён не працуе,
Пад крамаю стаіць.
З чаго жыве?
— Матуля гадавала, ды й гадуе.

Нястрыжаны, няголены ідзе,
А на дзяўчынак пільна пазглядае;
Не знае, мілы, што дзяўчаты на яго
Зусім увагі не звяртаюць.

У цёткі з хутара „прапаў“ мяшок аўса,
Суседаві сцягнулі кусок сала...
Гавораць, што з гарэлкаю ўсю ноч
Гулялі хлопцы з вечара да рана.

Чытач з Гайнаўшчыны

З ЧАРОМХІ І З ДУБІЧ — ПРЫКЛАДЫ

У кожнай краме вісіць аб'ява, дзе чытаем, што інваліды і цяжарныя жанчыны будуць абслужаны без чаргі. А як у сапраўднасці гэта выглядае? Два прыклады.

Заходжу ў чаромхаўскі „Паўшэхны“. Прывезлі рыс, алей і цукар на боны. Натоўп людзей, людзей каля паўтары сотні. З аднаго боку ідэальная чарга, з другога — папіханне, „на выцяжку“. Аб чарзе інвалідскай няма што гаварыць. Хто ўжо зрабіў пакупку, не можа выйсці, бо людзі не прапускаюць. Бачыў, як мужчына з пратэзай на назе вылецеў, быццам камень з прашчы. Цяжарная жанчына не магла дабрацца да прылаўка, бо нейкі ўпіраўся, каб абслужылі яго без чаргі, а яму не належалася. Спрэчкі, шум, таўкатня. Прадаўцу лёгка памыліцца, не гаворачы аб тым, чаго ён наслухаецца.

А быў я аднойчы ў Дубічах Царкоўных. У краме ідэальны парадак. Чарга. Спакойна. Аж міла паглядзець.

У іншых крамах, як бачым, неяк вырашаецца гэтая праблема. Час і ў Чаромсе нешта прыдумаць. Балаган робяць адзінкі, а з імі ўсім нам пад сілу справіцца. **(ус)**

НЕКАЛЬКІ СКАЗАЎ ПРА КАМІНАРАЎ

Вось я карыстаюся камінарскай паслугай, як толькі паявіцца ў мяне камінар. І толькі адзін раз заплаціў, не карыстаючыся паслугай. А было гэта так: прыйшоў камінар, калі варылася снеданне, і прыступіў да выпісвання квітанцыі. Выпісаў, узяў грошы і павёў я яго на гару, каб пачысціў комін. Зняў ён прылады і загадаў засунуць шыбар, бо наляціць сажа ў страву. Вось я тут і не згадзіўся. Ён мне сказаў, што прыдзе другі раз, пачысціць без грошэй. На жаль не паявіўся.

А вось іншы прыклад: маладзенькі, проста юнак, камінар, а які добрасумленны! Пачысціў комін, прыйшоў у хату і кажа: — Дайце мне нейкую пасудзіну, я выбяру сажу. — Ну што ты, — кажу, — я сам выбяру. — Не, — кажа ён, — мне за гэта плацяць. І калі ўсё было ў парадку, тады прыступіў да выпісвання квітка. На жаль, не ведаю я яго прозвішча і імя.

В. С.

ПРЭЧ З П'ЯНКАМІ НА РАБОЦЕ!

У апошні час мы ўсё больш і больш гаворым аб дысцыпліне працы на прадпрыемствах, а перш за ўсё аб ліквідацыі п'янак на рабоце. Вялікую ўвагу прысвяціла гэтай справе кіраўніцтва Чаромхаўскага чыгуначнага вузла. Як агульна вядома, многа ўваг можна пісаць у адрас чыгуначнікаў на гэтую тэму.

У выніку кантролю начальніка станцыі выявілася, што некаторыя з рабочых прыходзяць на працу ўжо нецвярозыя, іншыя „падкрапляюцца“ на рабоце. Усім такім не можа быць месца сярод салідных рабочых. Здарыўся ў нас добры прыклад, што калегі па рабоце выпрасілі свайго сябрука з канторы, калі ён прыйшоў на службу „пад мухай“. Так і быць павінна! Трэба памятаць аб адной справе, аднак: абсалютна нельга тут дзяліць людзей на лепшых і горшых. За п'янку адна кара ўсім! Бо калі начальнікі пачнуць адных бараніць, а іншых караць — нічога добрага не выйдзе. **(су)**

НЯМА ГАСПАДАРА

Калі праходжу побач кузаўскага клуба „Рух“, заўсёды прыпамінаецца мне маладосць мая. У сваёй святліцы я правёў з сябрамі многія гады. Тут рыхтавалі мы пастаноўкі нашага мастацкага калектыву, арганізавалі танцавальныя вечарыны, рамантавалі будынак. І ўпрыгожвалі яго насценнымі газетамі і лозунгамі. Будынак быў агароджаны сеткай. Прыемна было тады паглядзець у той бок.

Зараз святліца стаіць, быццам на выгане. Па агароджы застаўся толькі след. Ніхто зараз пра яе не клапоціцца. Гміна зрабіла неабходны рамонт і канец. І што можна сказаць аб жыхарах вёскі, аб моладзі? Яна найбольш карыстаецца будынкам. Ёй павінна балець галава за тое, каб месца культурнае мела сапраўды культурны выгляд. А мо для кузаўцаў гэта не мае значэння?.. **(ус)**

У БАНДАРАХ ПРЫГАЖЭЙ

Сёлета вёска Бандары атрымала асфальтаваную вуліцу. Некаторыя сяляне адрамантавалі платы. І Бандары папрыгажэлі. Мне нават прыйшла думка ў галаву, каб сфатаграфаваць гэтую вёску. Раней, хаця даволі часта праязджаў я праз Бандары, нават не падумаў пра гэта. Калісьці зрабіў здымак вёскі, але з боку наднараўскіх сенажацяў, бо маляўнічая тут ваколіца. **(яц)**

ДАКУЛЬ ТАК БУДЗЕ?

Многія з маіх знаёмых звярнуліся да мяне, каб я напісаў у „Ніву“ аб вельмі балючай справе. Менавіта, у яслі (жлобак) у Бельску павінны быць прыняты найперш усе дзеці адзінокіх маці і дзеці сем'яў з найменшымі заробкамі. А як маецца справа сапраўды? У жлобак прынялі дзяцей дырэктараў прадпрыемстваў, дзяцей усялякіх кіраўнікоў, а найбольш тых, што маюць „ходы“ і „плечы“ і залічваюцца да „вышэйшых сфер“. Гэтыя людзі сваімі машынамі тыпу „Шкода“, „Фіят“, „Лада“ прывозяць у жлобак у сем гадзін, і забіраюць у 15 гадзін сваіх дзяцей, а бедныя маткі з бедных сем'яў у гумовых ботах па балоце носяць сваіх дзяцей да „усялякіх бабак“.

Аб гэтай справе яўна гавораць у горадзе Бельску і таму трэба яе развязаць такім чынам, як дыктуе справядлівасць і чыстае людское сумленне. Жлобак падлягае бельскаму ЗОЗу і ён менавіта павінен у першую чаргу заняцца гэтай балючай для бяльчан справай.

Іван Кірызюк

Тамаш Кірылаў, Легніца. „Цэлы тыдзень я быў у Зялёнай Гуры. Учора вярнуўся і прачытаў ваш мілы ліст і чарговы нумар „Нівы“. Дзякую за цудоўную рэцэнзію маёй кніжкі і за мой здымак. Мая жонка цешыцца больш, чым я. Мне хацелася б, каб мая кніга ўвайшла ў „фонд беларускіх кніг“. У Легніцы была ў трох кнігарнях і адразу яе купілі. Многа знаёмых прыходзіць да мяне, просіць прадаць ім маю кніжку. Адзін сказаў: „Вы напісалі тое, што я адчуваю. Каб я ўмеў пісаць, напісаў бы тое самае“.

У Зялёнай Гуры, дзе я быў у гасцях у сына, абышоў я тры кнігарні і ўжо маёй кніжкі не было. У чацвертай, на вул. Мар'яцкай, кнігі былі яшчэ ў магазіне. Калі я сказаў, што з'яўляюся аўтарам, кіраўнік папрасіў мяне падпісаць тры кніжкі. Прынеслі са складу, я сеў пры століку і, пакуль падпісаў тыя кніжкі, перада мной ужо стаяла чарга ахвотных на подпіс. І так падпісваў я амаль тры гадзіны. Людзі выкупілі кніжку. Аказалася, чытачоў цікавіла не толькі вайна і канцлагеры, але і беларуская тэматыка ў кніжцы. У Зялёнай Гуры ёсць многа рэпатрыянтаў з Заходняй Беларусі. Я ў той кнігарні перакананаўся, што ў іх захавалася любоў да роднай зямлі, што хочуць пра яе чытаць. Адзін малады чалавек пацінуў мне моцна руку і сказаў: „Дзякую вам, што апісалі тую зямлю. Я знаю яе толькі з расказаў бацькоў“. Я сказаў, што ён абавязкова павінен паехаць туды ў водпуск і асабіста пераканацца ў яе прыгажосці, гасціннасці і шчырым, адкрытым сэрцы яе людзей. Столік мой абступіла грамада людзей, якія хацелі слухаць пра зямлю сваіх бацькоў. Іншы, старэйшы пан, з сімпатычным, тыпова беларускім тварам сказаў, што замала паяўляецца такіх кніжак, як мая. Мне здаецца, што гэта заклік да „белавежцаў“, можна таксама па-польску пісаць аб беларускіх справах. Адна пані запытала мяне, ці я напісаў пра Пінск. Столькі ўражанняў з Зялёнай Гуры! Баюся, каб не сказалі вы, што занадта хвалюся, але тут жа справа не ў гэтым. Перадайце мае віншаванні Івану Кірызюку за верш „Ястрэбы“. Вельмі мне ён падабаецца, хоць напісаны дыялектам, так іншым ад глыбоцкага. Так цудоўна гаворыць ён аб любві да айчыны. Словы гэтыя гучаць для мяне, як песня. Дзякуй, сябра Іван, пішы так далей, будзь вялікім беларускім паэтам! Цікавіць мяне цыкл артыкулаў М. Шаховіча „З народнай абраднасці“, „Запіскі натураліста“ інж. Рудкоўскіна і карэспандэнцыя М. Панфілюка. Зрэшты, цікавіць мяне ўся „Ніва“.

У АДКАЗ НА НАШУ КРЫТЫКУ

Да публікацыі „ШТО МОЖА ШКОЛА?, „Ніва“ № 39 (1283) ад 28.09.1980 г. і „ЯК ЕЗДЗЯЦЬ АЎТОБУСЫ“, „Ніва“ № 39 (1283) ад 28.09.1980 г.

Адказвае:

URZĄD WOJEWÓDZKI W BIAŁYMSTOKU, KURATORIUM OŚWIATY I WYCHOWANIA.

Wystąpiono z ponowną prośbą do Naczelnika Miasta Bielska Podlaskiego o poprawienie warunków lokalowych Zbiorczej Szkoły Gminnej w Bielsku Podlaskim poprzez przekwaterowanie rodzin z budynku usytuowanego przy szkole i przekazanie go na cele szkolne.

Kuratorium Oświaty i Wychowania w Białymstoku jest w ciągłym kontakcie z Zarządem Przedsiębiorstwa PKS w sprawie poprawienia regularności kursowania autobusów PKS, którymi dojeżdża młodzież do szkół.

Gminni Dyrektorzy Szkół również informują Zarząd Przedsiębiorstwa PKS o zakłóceniach w komunikacji.

W sygnalizowanej w notatce prasowej sprawie, Gminny Dyrektor Szkół w Bielsku Podlaskim wystąpił z prośbą na piśmie o systematyczne zabieranie młodzieży dojeżdżającej do szkoły.

Równocześnie informuje się, że Kuratorium Oświaty i Wychowania w Białymstoku nie ma większego wpływu na poprawienie sytuacji w zakresie dojazdów uczniów do szkół planowymi kursami PKS. W załączeniu odpis pisma Gminnego Dyrektora Szkół w Bielsku Podlaskim skierowanego do Dyrekcji Przedsiębiorstwa PKS.

Wicekurator Oświaty i Wychowania
mgr inż. Jerzy Siwik

КУРАТОРЫЯ ДА НАЧАЛЬНІКА ГОРАДА БЕЛЬСКА (Да папярэдняй справы).

Stosownie do publikacji prasowej, zawartej w „Niwie” Nr 39(1283) z dnia 28 września 1980 r. oraz naszego pisma z dnia 17 lipca 1980 r. (Nr O.IV-2026-5/8) Kuratorium Oświaty i Wychowania w Białymstoku ponawia prośbę o przekwaterowanie rodzin z budynku przy ulicy Mickiewicza nr 126 A i przekazanie go na cele Zbiorczej Szkoły Gminnej w Bielsku Podlaskim.

Kuratorium Oświaty i Wychowania w Białymstoku uprzejmie prosi Obywatela Naczelnika o ustosunkowanie się do treści notatki prasowej oraz powiadomienie o sposobie załatwienia sprawy tut. Urząd, a w odpisie — Redakcję „Niwy”. W załączeniu wyciąg z pisma skierowanego przez redakcję „Niwy” do Kuratorium.

Wicekurator Oświaty i Wychowania
mgr inż. Jerzy Siwik

ДЫРЭКТАР ГМІННАЙ ШКОЛЫ Ў БЕЛЬСКУ ДА ДЫРЭКТАРА ПКС У БЕЛАСТОКУ (у той жа справе).

Gminny Dyrektor Szkół w Bielsku Podlaskim informuje, że do szkół podstawowych w Bielsku Podlaskim dojeżdżają dzieci autobusami PKS z następujących miejscowości:

Parcewo — trasa Orla — Bielsk Podlaski; Proniewicze — trasa Białystok — Bielsk Podlaski; Piliki — trasa Bielsk Podlaski — Siemiatycze oraz do Szkoły Podstawowej w Knorydach z miejscowości Piliki i Dobromil na trasie Bielsk Podlaski — Siemiatycze.

W związku z powyższym prosi się o poinformowanie kierowców, aby między godzinami 7.00—8.00 zabierali dojeżdżających uczniów, śpieszących na zajęcia.

Gminny Dyrektor Szkół
mgr Aleksander Artemowicz

ПЕРАМЕНЫ

У мінулым годзе Фабрыка Розных Дробязей мела непрыемнасці з планам.

План быў выкананы ў тэрмін.

Але не на ўсе сто працэнтаў.

На восемдзесят, плюс-мінус.

Хутчэй на мінус, чым на плюс.

Потым з-за гэтага былі ўскладненні: нарады, сходы, кансультацыі, узгадненні. Урэшце атмасфера ачысцілася.

— Мы рэарганізуем нашу дзейнасць, — заявіў дырэктар Смыкала. — Распрацоўваем найлепшы профіль прадукцыі, стараемся не паўтарыць ранейшых памылак. Як-ніяк на нас можна разлічваць.

Каму трэба, Смыкала накруціў хвасты, з кім трэба, параіўся, пракансультаваўся. У аснову асноў былі пастаўлены пытанні планавання. Дырэктар асабіста і пільна назіраў за дзейнасцю планавіка. Нарэшце той далажыў, што ўсё ў парадку.

У студзені Фабрыка Розных Дробязей выканала план на 320 працэнтаў.

У лютым — на 450.

На фабрыцы запанавала атмасфера святочнага чакання прэміі і ўзнагарод.

— Цяпер на нас будуць глядзець іншымі вачыма, — прадказваў дырэктар Смыкала. — Перамены наступяць, як толькі яны там апамятаюцца ад здзіўлення.

Потым гэта збылося. Праўда, нязначна.

Не было ні прэмій, ні ўзнагарод. Чаго не было, таго не было.

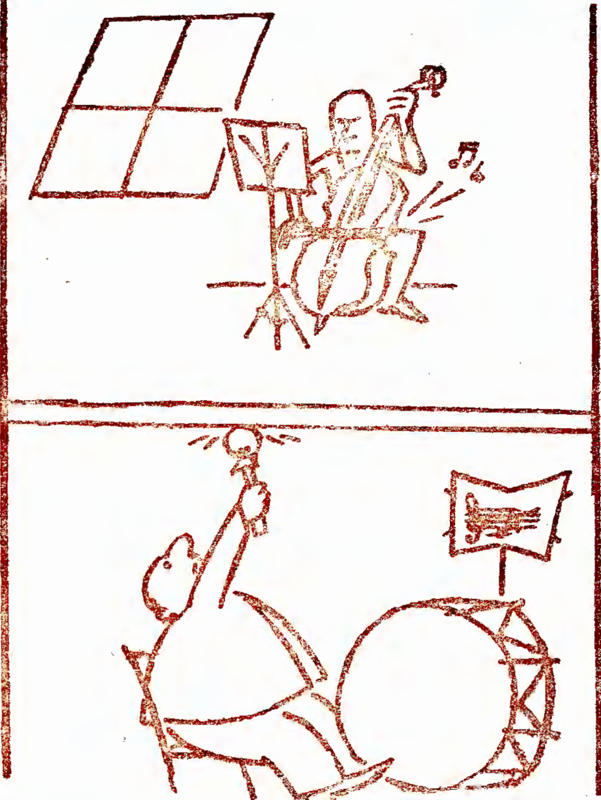
Але планавіка вызвалілі ад працы па ўласнаму жаданню.

Гавораць, што ён удвая завысіў паказчык яго выканання.

На фабрыку нанялі іншага планавіка.

Вось і ўсе перамены.

Анатоль Патэмкоўскі

Без слоў.

Паміж імі ўсталявалася сардэчна-інфарктныя адносіны.

НІЎКА

Там, дзе сонца ўзыходзіць не кожны дзень.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Анны Стэльмашук з Дубляні змяшчаем песню Булата Акуджавы

ФРАНСУА ВИЙОН

Пока земля еще вертится, пока еще ярок свет,
Господи, дай же Ты каждому, чего у него нет:
мудрому дай голову, трусливому дай коня,
дай счастливому денег...
И не забудь про меня.

Пока земля еще вертится. — Господи, Твоя власть! —
дай рвущемуся к власти навластвоваться всласть,
дай передышку щедрому, хоть до исхода дня,
Каину дай раскаяние...
И не забудь про меня.

Я знаю: Ты все умеешь, я верую в мудрость Твою,
как верит солдат убитый, что он проживает в раю,
как верит каждое ухо тихим речам Твоим,
как веруем и мы сами, не ведая, что творим!

Господи мой Боже, зеленоглазый мой!
Пока земля еще вертится и это ей странно самой,
пока ей еще хватает времени и огня,
дай же Ты всем понемногу...
И не забудь про меня.

— І дайно вы тут?

З „Весніка Задрыпоніі"

АПАРНІ НЕ БУДЗЕ

Дзейсны метад барацьбы з паграджаючым свету пацяпленнем знайшоў качагар М. Вісюля. Ён туга закруціў вентыль, прадухіліўшы гэтым самым наступленне мезазоя.

ПЫТАННЕ ПРАФ. КАЗЯЎКІ

Ці можа той, хто мухі не пакрыўдзіць, выдзьмуць з яе слана?

ГУМАР З БАРАДОЮ

Сустракаюцца два паны, якія едуць паркамі коней. Дарога завеяная, дык паны не хочуць уступіць адзін аднаму. Стаяць, спрачаюцца. Панская кроў гарачая, дык яны ўжо за стрэльбы хапаюцца.

Праходзяць каля іх селяніи, затрымаўся ды слухае.

— Вось скажы, Даніла, — пытаецца ў яго адзін пан, — хто каму павінен дарогу ўступаць?

— Вядома ж, — адказвае Даніла, — што заўсёды лепей дурню сацупіць.

— Эх ты, дурань! — крычыць другі пан, таксама збочваючы.

ДОБРАЯ СЕТКА

Браканьер якраз выбіраў рыбу з сеткі, аж тут інспектар рыбнагляду:

— Значыць, пратаколец напішам?..

— Што вы, ведаць не ведаю, чыя гэта сетка...

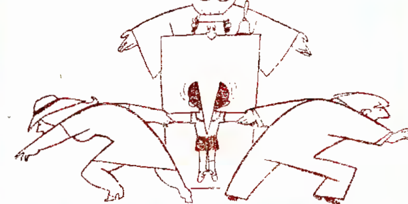
— Ну, добра, не ведаеце, дык не ведаеце. Мне б такую. Цікава, пачым яны цяпер?

— Не магу сказаць, гэту я сам сплёў.

НАЙКАРОТШЫ ШЛЯХ

— Скажыце, дзе найкаротшы шлях на склад?

— Вось там, цераз магазін „Гарэлачныя вырабы".

КАНЕЦ КВАРТАЛА

— Чаму ты так зарос? Трэба пастрыгчыся.

— Канец квартала. Ні мінуты свабоднага рабочага часу не маю!

УСЁ ЎЗАЛЕЖНЕНА

У лектара, які выступаў на медыцынскія тэмы, адночы запыталі: ці бывае інфаркт міякарда ў сабак? Спачатку лектар проста збянтэжыўся ад такога незвычайнага пытання. Потым паціснуў плячамі і няўпэўнена прамовіў:

— Праўду кажучы, я такім выпадкам не цікавіўся, бо не належу да ветрабатнікаў. Але думаю, калі для сабакі стварыць... чалавечыя ўмовы побыту, якія з'яўляюцца прычынай гэтага захворвання, дык, магчыма, і ў яго нададыцца інфаркт...

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Гэтая дзяўчына, відаць, не хапае зорак з неба?

— Памыляецеся, я чуў, што яна выходзіць замуж за касманаўта.

*

— Дзедка, як вам спадабался ў тэатры? — спыталі ўнукі старэнькага, які ўпершыню ў жыцці прыехаў з далёкага хутара ў Хельсінкі.

— Цудоўна, — сказаў дзядуля. — Але найлепш было ў канцы, калі раздавалі паліто. Я ўзяў сабе тры!

*

Дзве жанчыны выцягвалі з лужы застрогшую машыну. Яны папрасілі праходзячага мужчыну дапамагчы ім.

— Выбачайце, сіньёры, але, на жаль, я нічога не кумекаю ў машынах.

МІНІВЕРШЫ

ВЕТЛІВЫ

З кійком заходзіць у трамвай
старая,
Сядзіць дзяцюк ды збоку
пазірае:
— Чаму стаіце? Я параду дам:
Прайдзіце ўперад — месца
ўступяць там.

Мікола Варшынін

СЛОЎНІК ЧЫНУШЫ

Ягоны слоўнік небагаты,
Ён кожны дзень адно крычыць:
„Маўчаць! Гультай ты!
Вінаваты!
Аштрафаваць і размічыць!"

Іван Шуцько

Курёзы

ПЕНЕЛОПЕ ЯШЧЭ ПАШАНЦАВАЛА

Пенелопа Арно, жонка англійскага хірурга, які працуе ў Саўдаўскай Аравіі, нядаўна была прыгаворана да 80 удараў бізуном. Яна вінавата ў тым, што на вечарынцы напаіла гасцей спіртнымі напіткамі. А яе муж за парушэнне сухога закона трапіў за краты.

ЯК ДАБІЦЦА ПОСПЕХУ

Для пачатку пажадана прабіцца ў „вышэйшы свет". Справа гэта не простая. Пісьменніца Разана Вайсман нават арганізавала ў Вашынгтоне так званы „адкрыты універсітэт" для жадаючых хутка трапіць у кола высокапастаўленых. Вось адна з яе парад. „Каб трапіць на прыём без запрашэння, трэба прынесці з сабой недапіты вактэйль, увайсці ў парадныя дзверы спіной, хутка павярнуцца і зрабіць выгляд, быццам вы даўно знаходзіцеся тут".

А вось яшчэ адзін шлях да поспеху. Нікому не вядомая мастачка Калет, якая жыве ў Нью-Йорку, успомніла, што некаторыя вялікія майстры жывапісу так і не атрымалі прызнання пры жыцці. Упэўненая ў прызнанні свайго таленту пасля смерці, яна вырашыла паскорыць гэты працэс. І вось у 1977 годзе яна аб'явіла аб сваёй смерці, а праз два гады „адрадзілася" пад імем Жусціны і наладзіла вернісаж сваіх палотнаў. Як паведамілі газеты, цяпер яна чакае „прызнання".

Перш чым шукаць талент у сябе, трэба закапаць яго ў падначаленых.